

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Alla (andra) tycker det

En kvalitativ studie av lundastudenters attityd till narkotika

Linus Fröberg & Simon Engwall

Kandidatuppsats (SOPA 63)

Aktuell termin (VT 2023)

Handledare: Lars Ohlsson

Abstrakt

Author(s): Simon Engwall & Linus Fröberg

Title: Everyone (else) does it A qualitative study of Swedish students' attitudes to narcotics

Supervisor: Lars Ohlsson

This study examines and identifies different attitudes towards narcotics among students at Lund University, exploring the underlying factors which influence the formation of these attitudes. Fourteen semi-structured interviews form the backbone of this research, from which we conduct a thematic analysis of the data. This thematic analysis utilizes the tripartite model of attitudes to discuss the formulation and expression of student attitudes to narcotics, in conjunction with theoretical grounding in social constructionism, social identities and group prototypes. Our findings suggest that the majority of students have a positive attitude to drug use, though there are individuals who disapprove of drug use amongst students. Those who did have a negative attitude toward narcotics saw themselves as outliers to the rest of the student population and both groups agreed that students in general are positive towards drugs. Our findings also illustrate a tendency for students with positive attitudes to drugs to use arguments based on affect, while those with a negative attitude are more likely to refer to cognition-based arguments. From our research, three distinct themes emerge as influential factors to attitude-formation: 1. normalization of cannabis use, 2. usage within groups and social collectives, and 3. the student-culture of drug use.

Keywords: "students", "narcotics", "attitudes", "drugs"

Nyckelord: "studenter", "narkotika", "attityder", "droger"

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Introduktion	4
1.2 Syfte	5
1.3 Frågeställningar	5
1.4 Definitioner	5
1.5 Sökmetod	6
1.6 Arbetsfördelning	6
2. Kunskapsläge	6
2.1 Vår utgångspunkt	6
2.2 Den svenska attityden till narkotika	7
2.3 Forskning om omfattningen av studenters droganvändning	9
2.4 Forskning om studenters attityder till droger och orsaker till attityderna	11
3. Teorier	15
3.1 Socialkonstruktionism	15
3.2 Tripartite-modellen	16
3.3 Social identitet och prototyp	17
4. Metod	18
4.1 Val av metod för uppsatsarbetet	18
4.2 Urval och avgränsning	19
4.3 Deltagarna och anonymisering	20
4.4 Genomförande	21
4.5 Analysmetod	22
4.6 Etiska överväganden	23
4.7 Metoddiskussion	24
5. Analys och resultat	25
5.1 Resultat	26
5.2 Attityder identifierade bland universitetsstudenter	26
5.2.1 Positiva attityder	26
5.2.2 Negativa attityder	29
5.3. Faktorer som påverkar attityder	31
5.3.1 Normalisering av cannabis jämfört med andra droger	31
5.3.2 Grupptillhörighet och sociala sammanhang	33
5.3.3 Det studentikosa bruket	37
6. Slutdiskussion	40
6.1 Vidare forskning	43
Referenser	45
Bilaga 1.	51
Bilaga 2	53

1. Inledning

1.1 Introduktion

Attityder speglas och påverkas av den sociala omgivning som en person befinner sig i. Attityder i sig är viktigt att förstå för att skapa en förståelse till människors handlingar och motivationer. I en forskningsrapport slår Sandra Bullock (2004) fast att bland de fyra universiteten som undersöktes var droger mest populärt bland studenterna inom Lunds universitet. Narkotika och narkotikabruk förekommer i många delar av ungdomars vardag i dag. Det finns i deras umgängeskretsar, i populärkulturen och i samhället i stort.

Lunds universitet hade både det högsta missbruket av droger och studenterna var mer accepterande i sina attityder gentemot droger. Attityder påverkar handlingar och en positiv attityd till något gör det mer troligt att vi ska utföra eller agera för det vi har en positiv attityd till (Ajzen & Fishbein, 1977). Det betyder då att studenter vid Lund universitet har en större risk att utveckla ett missbruk av narkotika och det är av vikt att förstå studenternas attityder för att skapa en djupare kunskap i frågan. För närvarande finns det en bristande förståelse för de faktorer som påverkar studenternas attityder kring narkotikaanvändning, samt en bristande insyn i de attityder studenterna faktiskt har.

Djupare forskning om universitetsstudenters attityder till narkotika och narkotikabruk kan hjälpa till att forma strategier för att förstå och nå ut till studenter med narkotikaproblematik, samtidigt som det kan utgöra ett stöd för socialarbetare att skapa relationer till berörda ungdomar. Förhoppningsvis kan det också utgöra en grund för att ta fram ett relevant utbildningsmaterial till berörda studenter. Förhoppningen är att vår forskning kan utgöra ett bidrag till att hjälpa berörda samhällsorgan samt universitet och utbildningsorgan att förstå studenter och deras attityder.

1.2 Syfte

Mot denna bakgrund anser vi det vara högst relevant att utforska de attityder till narkotika som studenter på Lunds universitet har och skapa en djupare förståelse till attityderna och de faktorer som kan påverka attityderna.

1.3 Frågeställningar

Vilka attityder till narkotika kan vi identifiera bland studenter vid Lunds universitet?

Vilka är faktorerna som påverkar attityderna bland studenterna?

1.4 Definitioner

Attityd: Attityder kan betraktas som en typ av psykologisk tendens som uttrycks genom att något specifikt utvärderas med en viss grad av gillande eller ogillande (Reid, 2015). En attityd består av tre komponenter: kunskap om, känslor för och en tendens till handling mot det specifika objekt som attityden existerar gentemot. Attityder tenderar att vara konsekventa och stabila över tid men de är öppna för förändring och utveckling under rätt omständigheter (ibid.). I denna uppsats använder vi begreppet attityd i den mening som Reid (ibid.) ger det.

Narkotika: Med narkotika avser vi narkotikaklassade preparat, det vill säga preparat eller substanser som är illegala att använda eller sälja i Sverige.

Cannabis: En rusdrog som benämns på olika sätt; marijuana, braj och gräs. De olika namnen används i denna rapport och avser då cannabis.

Bruk av narkotika/droganvändning: Användning av narkotikaklassade preparat. Dessa termer använder vi oss av för att särskilja från det mer negativa uttrycket missbruk även om gränsen mellan dessa två uttryck kan vara väldigt liten.

1.5 Sökmetod

För att hitta tidigare forskning har vi använt oss av Lubsearch, Google Scholar och SoCindex. Vi har sökt med ett antal termer, såsom ”studenter” i kombination med ”narkotika”, ”attityder” och ”droger”. Vi har framför allt sökt på engelska för att hitta internationell forskning. Vi har även sökt efter forskning på *unga vuxnas attityder och upplevelser* och gjort sökningar av hur det svenska samhället behandlar frågor om droger och droganvändning.

1.6 Arbetsfördelning

Linus Fröberg har haft huvudansvaret för teori-, metod- och analys och resultat. Simon Engwalls huvudansvar har varit att söka tidigare forskning och kunskapsläge. Vi har arbetat med alla delar tillsammans, även i de delar som någon annan haft ett huvudansvar för. Vi har arbetat tillsammans med att finna material och att författa texterna. Vi har genomfört totalt 14 intervjuer. Intervjuerna genomfördes enskilt varav Linus utförde 8 intervjuer och Simon 6. Transkribering av intervjuer och analys av intervjumaterialet utförde vi tillsammans.

2. Kunskapsläge

2.1 Vår utgångspunkt

En fråga som är viktig när det gäller kunskapsinhämtning kring studenters droganvändning är vad som är en ”drog” enligt oss som gör undersökningen. Vår utgångspunkt har varit att endast innefatta narkotikaklassade och därmed illegala droger samt missbruk av narkotikaklassade läkemedel. Vår undersökning av tidigare forskning ämnar bidra till en ökad förståelse av studenters attityder och droganvändning. Därför har vi valt att titta på vad som har skapat och format den svenska attityden till narkotika, samt tidigare forskning om studenters drogbruk och forskning om studenters attityder till narkotika. Inom forskning av studenters attityd har vi även valt att använda studier över unga vuxnas attityder.

2.2 Den svenska attityden till narkotika

1988 drev Socialdemokraterna igenom en kriminalisering av användning av narkotika för eget bruk 1988 (Wicklén, 2022, s. 73). Detta var kulmen på en kamp för ett drogfritt Sverige som hade pågått under hela 1980-talet och omfattande användning av alla former av narkotika (ibid., s. 58ff). I media, skolor och inom politiken var droger konstant utpekade som ett stort problem, med en allt mer enad front mot vad man såg som ett ökande narkotikaproblem, med fokus på cannabis (ibid., s. 76ff). Kampanjen för en kriminalisering av droger stödde sig också på en Sifo-undersökning från 1984 som visade att 95 procent av det svenska folket stödde ett förbud mot privat bruk av narkotika. Undersökningen skulle senare ifrågasättas men när den publicerades sågs den som ett bevis för att svenskar ville ha en hårdare lagstiftning (ibid., s. 78). Den attityd till narkotika som skapades under 80-talet var utformad att se till att svenskar var djupt fientliga till droger och droganvändning. Alla droger skulle ses som farliga och det fanns inget bruk av narkotika, enbart missbruk (Linton, 2016, s. 30). Även om det fanns vissa fel i hur insamlingen av data gjorts så pekade ändå 1984 Sifo undersökning på att en överväldigande majoritet av svenskar var mot "all befattning av narkotika" och att detta skulle bli det som var den gemene attityd mot narkotika i Sverige (Wicklén, 2022, s. 70ff). Och under slutet på 80-talet och början på 90-talet kom Sverige som närmast att uppnå målet av ett narkotikafritt samhälle, med väldigt få ungdomar som testar narkotika (ibid., s. 118).

Lagen mot eget bruk av narkotika (tillsammans med en lagändring år 1993 som höjde maxstraffet för eget bruk av narkotika till sex månaders fängelse (ibid., s. 116) skulle visa sig ha en rätt liten effekt enligt de två studier som gjordes av Brottsförebyggande rådet, eller Brå, 1999 och 2000 (ibid., s. 119ff). Båda visade att ökade polisinsatser inte hade avskräckt ungdomars droganvändning. Snarare hade det egna bruket ökat, samtidigt som polisens nya arbete med fokus på droganvändare hade gjorts på bekostnad av arbetet mot den grova narkotikabrottsligheten. Att ungdomar skulle fortsätta bruka droger trots kampanjer mot narkotika och skärpta narkotikalagar blev allt klarare under 1990-talet. Faktum var att antalet ungdomar som hade testat narkotika skulle tredubblas under 1990-talet (Linton, 2016, s. 26). Trots att strategierna för att nå de unga hade liten effekt, framhärdade man. I en antologi utgiven av Folkhälsomyndigheten 2008 motiverades fler kampanjer för att hålla ungdomar från droger: "...därför att kampanjer påverkar mediebevakningen som i sin tur påverkar opinionen, som i detta fall är att ett narkotikafritt samhälle är eftersträvansvärt" (Linton, 2016, s. 26.) Detta kan förklara varför många ungdomar idag inte känner att skola eller andra

myndigheter kan ge trovärdig information när det kommer till narkotikabruk (Strandberg, Kvillemo & Gripenberg, 2022). Därför kanske det inte är underligt att unga idag vänder sig mer till internet för frågor gällande droger där de ofta kommer i kontakt med mer drogliberala åsikter (Linton, 2016, s. 14).

Sveriges narkotikapolitik står i dag på tre ben (Svensson & Svensson, 2022) eller, som den statliga Narkotikakommissionen kallar det, åtgärdsområden: kontrollinsatser, förebyggande arbete och behandlingsinsatser. Kontrollinsatserna utförs för det mesta av tull, polis och kriminalvården medan prevention, det förebyggande arbetet, inriktas på ungdomar. Det utförs av både intresseorganisationer och myndigheter. Behandlingsinsatserna inriktas främst på personer som aktivt brukar narkotika med målsättningen att få dem att sluta med det, och finansieras främst av socialtjänsten men även av sjukvården (ibid.).

Inom den svenska trebensmodellen är ännu inte skadebegränsning en egen del, den får främst konkurrera med behandlingsinsatser för fördelningen av resurser (ibid.).

Narkotikakommissionen, som arbetade mellan 1990 och 2000, är den senaste statliga utredningen som införskaffat ett större perspektiv på narkotikapolitiken (ibid.).

Den restriktiva narkotikapolitikens huvudmål är ett narkotikafritt samhälle, ett samhälle där all icke-medicinsk användning av narkotika är obefintlig (Svensson & Svensson, 2022).

Denna linje av tänkande går att identifiera på flera olika nivåer av det politiska landskapet, främst syns det på en övernationell nivå, inom FN, EU och andra internationella organisationer (ibid.). FN:s tre konventioner kring narkotika kan ses som de fundament som bygger en restriktiv narkotikapolitik eftersom de tydliggör att all icke-medicinsk användning ska vara förbjuden, något Sverige följer (ibid.). I resten av världen finns ett ökande avståndstagande från en restriktiv narkotikapolitik och FN:s narkotikakonventioner, för att gå mer politiskt åt så kallad *harm reduction* (Goldberg, 2005). Harm reduction utgår från uppfattningen att det inte går att stoppa människor från att bruka narkotika och att därför endast är möjligt för en stat att försöka begränsa den skadeverkan som kan uppkomma på grund av detta bruk (Svensson & Svensson, 2022). Den 4 mars 2020 beslutade riksdagen att narkotikapolitiken skulle bli föremål för en utredning (Narkotikautredningen (S 2022:01). Utredningen mynnade ut i slutsatsen att en fortsatt restriktiv narkotikapolitik måste kombineras med skadebegränsande insatser som minskar de skador som narkotika kan orsaka, utredaren uppmanade dessutom regeringen att ta initiativ till en nollvision när det gäller narkotikarelaterade dödsfall (Svensson & Svensson, 2022).

Den tidigare regeringen hade en tydlig ovilja att utreda frågan kring avskaffandet av straffen för bruk och innehav av mindre mängder för eget bruk och detta har setts som en arrogans och oförmåga att ta hänsyn till opinionen eller som en markering att avkriminaliseringen inte alls finns på kartan och därför inte behövde utredas (Svensson & Svensson, 2022). Inom myndigheter som ser narkotika brukets följder på nära håll, kan en attitydförändring dock skönjas. 2021 uttalade sig Mats Karlsson, polisens underrättelsechef i region Syd, i Sydsvenskan om att den svenska narkotikapolitiken inte fungerar, ett uttalande som går direkt emot den officiella svenska narkotikapolitiken (Mikkelsen, 2021). Andra poliser i bland annat Malmö och Skåne har i allt högre utsträckning börjat jobba med skadebegränsande åtgärder, vilket framkommer i en kvalitativ studie (Nordgren, Richert & Stallwitz, 2022, s. 3–4) där 19 svenska poliser som var aktiva i Malmö intervjuades. Dessa hade i de flesta fall en positiv inställning till skadereducerande tjänster som nål utbytesprogram eller andra liknande insatser. I samma anda har platser för sprututbyte ökat från 2, i Lund och Malmö, till att finnas i 17 av Sveriges 21 regioner (Trysell, 2019).

Mot denna bakgrund förefaller det oklart i nuläget i vilken riktning Sverige kommer att gå när det kommer till narkotikapolitiken. Det finns krafter både inrikes och utrikes som försöker driva Sverige mot en ny narkotikapolitik, men samtidigt är motståndet hårt. Enligt en undersökning från Sifo från 2018 är fortfarande 83 procent av svenskar emot privat bruk av narkotika (Micanovic, 2018). Ett liknande resultat kom fram när man mätte hur många svenskar i norra Sverige enligt Länsstyrelsen Norrbotten (2024) som är negativt inställda till bruk av narkotika till fest, där 80 procent kvinnor och 76 procent män sade sig vara emot bruket. Endast 7 procent uppgav att de använde narkotika själva. Det har också tillkommit fler lagar för att stoppa bland annat den ökade försäljningen av droger (Prop. 2022/23:53, 2024).

2.3 Forskning om omfattningen av studenters droganvändning

Bullock (2004) har utrett användningen av narkotika bland universitetsstudenter i Sverige. Hon konstaterade att droganvändning är relativt vanligt inom denna grupp. Enligt hennes forskningsrapport hade 36 procent av de som deltog i hennes studie provat droger någon gång. I Lund hade drygt 41 procent provat droger (ibid.). Enligt undersökningen var användning av cannabis mycket vanligare än de andra undersökta drogerna. Det var framför allt tydligt på Lunds universitet där drygt 32 procent hade provat cannabis (ibid, s. 41). Bullocks utredning visade att det var vanligare att använda droger om studenterna kom från Stockholm, Göteborg

eller Lund/Malmö, men framför allt var det vanligt förekommande ifall studenterna kom från utlandet.

I USA utfördes en longitudinell studie av studenters droganvändning under åtta års tid (Arria et al., 2013). Studien visade att drygt två tredjedelar (68 procent) av studenterna hade använt marijuana minst en gång vid tjugofem års ålder. En dryg tredjedel av studenterna (35 procent) hade använt receptbelagda stimulerande medel icke-medicinskt. En slutsats från studien var att de flesta individer som använde en drog under den åttaåriga perioden gjorde det för första gången efter att de började på college, med undantag för marijuana. Även om ungdomsåren och den tidiga vuxenåldern är kända som högrisk perioder för att testa droger, tyder resultaten från studien att för högskolestudenter fortsätter risken för den första droganvändningen långt in i 20-årsåldern. Det gällde speciellt för drogen ecstasy, där användningsgraden hade mycket liten variation över tid (ibid.).

I en annan studie från USA, där 262 amerikanska college elever svarade på en enkätundersökning, framkom att 89 procent av de tillfrågade hade brukat marijuana den senaste månaden (Palmer et al., 2012, s.4ff). Dessa resultat står i kontrast till vad som har observerats i Tyskland. I Tyskland visades det att cirka 31 procent av tyska universitetsstudenter hade använt marijuana någon gång de senaste två månaderna (Schilling et al., 2017, s.5).

En undersökning av studenters alkohol- och droganvändning i Storbritannien visade att cannabisanvändning var vanlig bland universitetsstudenter (Webb et al., 1996). Över hälften av alla studenter hade använt cannabis en gång och 20 procent använde det regelbundet. Undersökningen visade att det fanns en signifikant koppling mellan cannabisanvändning och andra droger. En liknande trend observerades i Sydafrika, men med en något lägre förekomst av cannabisanvändning jämfört med USA och Storbritannien. Undersökningen från Sydafrika visade att marijuana var den vanligaste drogen bland universitetsstudenter (Blows & Isaac, 2022). Nästan en tredjedel av studenterna (31 procent) hade brukat marijuana, men bruk av andra droger var ovanligt.

2.4 Forskning om studenters attityder till droger och orsaker till attityderna

När studenterna i Bullocks undersökning om droganvändning vid svenska universitet (Bullock, 2004) blev tillfrågade om anledningar till att de inte använder droger var de vanligaste svaren att *"Drugs are not good for your health"*, *"I just don't want to"* och *"one could become addicted"* (ibid., s.64.).

Bullock undersökte attityder till droger, men även till alkohol. Enligt henne var de viktigaste resultaten att de flesta studenter ser alkohol som en normal del av universitetslivet, men att de ändå anser att man kan passa in utan att dricka (ibid., s. 69ff). Alkohol betraktas som ett större problem i Sverige än droger. Det framkommer även ett måttligt stöd för idén att alkoholanvändning skulle kunna leda till drogbruk, där cirka 57 procent håller med om att det finns en koppling mellan alkohol och drogbruk. Droger ansågs däremot inte generellt vara en normal del av universitetslivet. Andra studier fann dock att både droger och alkohol var sett som en normal del av studentlivet (Webb et al., 1996). Receptbelagda läkemedel uppfattades i Bullocks (2004, s.4ff) undersökning som lika farliga som illegala droger. Studenter var enligt Bullocks undersökning oroliga över att en legalisering skulle leda till ökad droganvändning om, men var ambivalenta till om det var bra eller dåligt med en ökad kontroll av droganvändningen från universitetsadministration.

Bullocks forskningsrapport visade att studenter vid Lunds universitet generellt sett var mer benägna än genomsnittspersonen att se alkohol- och drogbruk som normala delar av universitetslivet och de stöder i högre grad sprututbytesprogram än genomsnittspersonen. De som använder droger var än mer benägna att anse att både alkohol- och drogbruk är normala vid universitetet. Dessa droganvändare var också mindre positiva till strikta kontroller och obligatorisk behandling (Bullock, 2004,s.75).

Motyka och Al-Imam (2021) fann att massmedia kan främja både kultur och ohälsosamma aktiviteter. Enligt dem finns det många studier som visar att ungdomars riskbeteenden är kopplade till drog positiv kultur i film, musik, litteratur, internet och vardagsprodukter som mat, kläder och smink (ibid., s.9). Motyka och Al-Imam (ibid.) redogör för flera olika studier och dess slutsatser. En av dessa studier fann att media som visar scener med droganvändning påverkar personer till att använda droger. Analyser av Instagram visade att inlägg om opioidmissbruk, särskilt kodein, normaliserar och kommersialiserar missbruket och kopplar

det till popkulturikoner. En annan studie från 2011 som Motyka och Al-Imam redovisar (Motyka & Al-Imam, 2021, s.9.) visade enligt författarna att ungdomar som ofta använder sociala nätverk såsom Facebook och Myspace var mer benägna att engagera sig i riskbeteenden, inklusive rökning, alkoholkonsumtion och marijuanaanvändning. En annan studie som presenteras av Motyka och Al-Imam visar hur det fanns ett samband mellan att å ena sidan lyssna på musik, titta på filmer och surfa på webbplatsen med drog positiva budskap och å andra sidan att få en mer positiv attityd till droger och en ökad risk för användning av droger (ibid, s.10.).

Friis och hennes kollegor (2017) utforskade unga människors attityd till illegala droger. Ett syfte med studien var att identifiera de sociodemografiska faktorerna och riskbeteenden hos unga personer (16–24 år) med positiva attityder till illegal droganvändning. Ett annat syfte var att identifiera vilka faktorer som styrde unga människor med positiva attityder till illegala droger bland olika grupper: de som aldrig provat droger, de som har provat cannabis men inga andra illegala droger, och de som regelbundet använder cannabis och/eller har provat andra illegala droger.

Studien identifierade flera faktorer som hänger ihop med positiva attityder till illegala droger bland unga människor. Att vara man, att vara ung, att inte ha ett jobb och att vara singel var alla kopplade till mer positiva synsätt på droganvändning. Författarna menar att detta överensstämde med tidigare forskning som pekade på samhällsliga skillnader i manlig och kvinnlig droganvändning (ibid, s.768).

Yngre personer var enligt studien (ibid.) mer benägna att ha positiva attityder, möjligen på grund av mindre medvetenhet om riskerna jämfört med äldre vuxna som kan ha mer ansvar och en större medvetenhet. Riskbeteenden som rökning och oskyddat sex korrelerade också med en mer positiv attityd till illegala droger, vilket tyder på ett mönster av riskacceptans bland vissa grupper. Intressant nog visade det sig att tungt episodiskt drickande inte hade någon generell koppling till positiva drog attityder sett över hela populationen. Det fanns dock en signifikant koppling mellan positiva attityder till droger och att vara regelbunden användare av illegala droger. Det tyder på att de som är djupt engagerade i riskbeteenden och de som själv brukar droger sannolikt har mer toleranta attityder till droger (Friis et al., 2017, s.771.) Vidare betonade Katarina Friis och hennes kollegor ett behov av att genomföra risk- och drogförebyggande åtgärder inom utbildningsmiljöer.

Lancaster och hennes kollegor (2013,s.53ff) utförde en studie kring unga vuxna (16–25 år) i Australien om deras attityder till alkohol och droger. I denna studie svarade nästan två tredjedelar av de 2335 som svarade på en webbenkät att de tyckte att ”*användning av droger kan vara en angenäm aktivitet*” [vår övers.]. Över hälften av de tillfrågade tyckte att det kunde vara kul att använda droger. Studien noterade också att många ansåg att det behövdes mer stöd och medicinsk hjälp till dem som brukade droger, snarare än att de skulle straffas av polisväsendet.

Studenter har ofta en ohälsosam livsstil där få universitetsstudenter möter rekommenderade fysiska aktivitetsnivåer och de dricker för mycket alkohol (Dodd et al., 2010; Webb et al., 1996). Det finns även en koppling mellan narkotikabruk och mental ohälsa bland studenter samt att studenter ofta har en hög nivå av ångest (Arria et al., 2013; Blows & Isaacs, 2022).

Hawkins, Catalano och Miller (1992) har utforskat olika riskfaktorer kring alkohol och narkotikabruk. Deras forskning visade att normer och acceptans inom sociala grupper, och grupperns gemensamma attityd till narkotika, kan vara en stor påverkansfaktor för bruk av narkotika och till positiva attityder kring narkotika (ibid., 86). Detta bekräftas av andra studier (von Sydow et al., 2002) som visar att grupstryck och tillgången till droger har en stor påverkan för användningen av illegala droger, men inte nödvändigtvis för utvecklandet av missbruk. von Sydow och hennes kollegor (2002) menade emellertid att deras studie visade att en positiv attityd till droger var av relevans för både användningen av droger och för utvecklingen av missbruk.

Järvinen och Østergaard (2011) visar i en studie att unga människors uppfattningar om risker associerade med droganvändning är kopplade till deras egna erfarenheter av drogen. Deras studie visar att det är troligare att en person kommer att använda en drog ju mindre farlig personen anser att en drog är. Studien visar också att när personen har provat drogen anser denne att drogen innefattar mindre risker än personen tidigare ansåg. Studien fann att en person som har vänner som experimenterar med droger kommer själv att vara mer benägen att se och presentera drogen som säker och njutbar (ibid., s. 345). Personer som har en positiv inställning till en drog är mer troliga att använda den drogen och söka sig till grupper som har liknande attityder. Studien pekade även på en skillnad mellan cannabis och andra droger. Cannabisanvändning var mer påverkat av grupstryck än användningen av andra droger. Användningen av andra droger än cannabis var mer styrt av ett behov hos brukaren att söka njutning (ibid.).

Flera av dessa aspekter av attityderna hos unga vuxna bekräftas av en fokusgruppsintervju som Folkhälsomyndigheten utförde med unga vuxna (Folkhälsomyndigheten, 2023). Folkhälsomyndigheten fann ytterligare aspekter gällande attityderna hos unga vuxna. Intervjuerna visar att de lagändringarna som genomförs i andra länder har en påverkan på attityder till narkotika i Sverige bland unga vuxna. Även en normalisering i media och populärkultur kan bidra till en förändring i attityder kring narkotika. Normaliseringen i media och populärkultur leder till att personer uppfattar att det är en lägre risk förknippat med cannabis, vilket senare påverkar omfattningen av bruket av denna drog. Den viktigaste påverkansfaktorer för ungas attityder till narkotika är umgängeskretsen. Umgänget påverkar användningen av narkotika genom faktorer som tillgänglighet till narkotikan och normer kring narkotika (ibid.). Utredningen visade att en umgängeskrets, där det anses negativt att bruka narkotika, påverkar synen hos de unga vuxna så att även de ansåg bruk vara negativt. Umgängeskretsens påverkan på attityder till narkotika kan alltså gå åt båda hållen (ibid.). Status och grupstryck var sociala faktorer som angavs ha betydelse för påverkan i fokusgruppintervjuerna. I intervjuerna framkom också tydligt att det görs skillnad mellan olika typer av narkotika, att cannabis ansågs vara trendigt och att kokain var en ”rikemansdrog” upplevdes bidra till en ökad användning av de båda drogerna (ibid.). Det upplevdes i vissa fall som en statussymbol att använda droger. Utredningen visade att skryt om användningen av narkotika ökade intresset hos andra att också skryta om det och att använda det som en statussymbol (ibid.).

Folkhälsomyndigheten utförde även en utredning med syftet att undersöka och förstå attityder kring droganvändning hos unga vuxna (2023). Utredningen baserades på en webbenkät med 1015 vuxna och fokusgruppsintervjuer med 16 unga vuxna i åldern 18–25. Enkäten visade att en majoritet av svarspersonerna hade en negativ inställning till narkotika, dock var synen på cannabis mer positiv jämfört med annan narkotika. Det fanns även en genomgående skillnad i svaren kopplat till ålder, där yngre personer hade en mer positiv attityd till narkotika än äldre. Det fanns en skillnad i svaren kopplad till socioekonomiska faktorer, där personer med lägre inkomst och utbildningsnivå rapporterade en högre upplevd tillgänglighet av narkotika, men lägre risk för användning av narkotika (ibid.).

I den studie som Järvinen och Østergaard (2011) genomförde, fann de en tydlig koppling mellan attityder och dryckesvanor/festvanor. Ungdomar som drack alkohol och de som gick på fest hade en mer positiv attityd till droger och de var mer erfarna i droganvändning. Deras studie bekräftade, som andra studier, att universitetsstudenter är en riskgrupp för

överkonsumtion av alkohol (Dodd et al., 2010). De som överkonsumerar alkohol har i större utsträckning än andra unga, vänner som använder droger (Järvinen & Østergaard, 2011).

3. Teorier

3.1 Socialkonstruktionism

Socialkonstruktionismen grundas på idén att all kunskap och förståelse skapas i samspelet mellan människor, att all kunskap är historiskt och kulturellt bunden, att den hör ihop med den sociala kontext individen är del av (Burr, 2003, s. 2). Socialkonstruktionismen utgår från att vi föds i en värld där kunskap, förståelse, kategorier och konceptuella ramar redan finns och används av de människor som finns i vår omgivning. Det betyder att koncept och kategorier återskapas av alla människor som delar kultur och språk (ibid.). En persons förståelse är därmed bunden till språket, det är i språket som en persons förståelse tar form. Det är där, i språkligt utbyte, som världen blir konstruerad och det är av stor vikt inom socialkonstruktionismen att undersöka och förstå språk och meningsutbyte (ibid.). När vi tänker på ett ämne och pratar om ett ämne så formuleras detta i ord. När en person exempelvis svarar på en fråga om attityder till narkotika ger denne ett uttryck för den kontext som denne är delaktig i.

Michel Foucault beskriver diskurs som ”*Praktiker som systematiskt formar det objekt de talar om*” (1972, s. 49). Det innebär att diskurser är meningar, metaforer, representationer, bilder och liknande som på något sätt skapar en specifik version av något. Det är ett uttryck för normer och åsikter som är en del av det som skapar förståelse. Till exempel kan uttrycket ”missbrukare behöver vård” visa en diskurs som antar att missbrukare är sjuka och att de behöver hjälp. Det finns flera diskurser kring ett individuellt ämne och varje diskurs försöker att representera eller ”konstruera” det olika. Diskurser skapar då ämnet och definierar och producerar kunskapen kring det, diskursen bestämmer hur ett ämne kan diskuteras och resoneras kring (Burr, 2003).

Vi använder socialkonstruktionism för att förstå attityder. Det innebär att vi betraktar attityder som ett socialt konstruerat fenomen som formas och förändras i form av sociala konstruktioner. Främst uttrycks attityder och sociala konstruktioner genom interaktioner

mellan personer. Vi kan då utforska hur dessa attityder konstrueras och påverkar uppfattningar och beteenden genom vad våra intervjupersoner ger uttryck för under intervjuerna. Att använda sig av socialkonstruktionism i en intervjustudie för att tolka och förstå den omgivning som de studenter vi intervjuar ger uttryck för ter sig väldigt lämpligt. Att syna vilka attityder de ger uttryck för kan ge oss en inblick i den kontext de tar del av och de normer som deras verklighet innefattar. Diskurser kan även påverka ”positionering av subjekt”, vilket innebär att diskurser adresserar oss på olika sätt (exempelvis som studenter, som ungdomar eller som missbrukare) och det är omöjligt att undvika att bli adresserad som ett subjekt inom en diskurs (ibid.). Till exempel kan diskursen kring människor som röker placera dem i positionen av ”beroende personer”, vilket leder till att de kommer att förstå sitt beteende och sig själva utifrån den termen (ibid.). Socialkonstruktionismen är främst en teori som framställer hur vi ser på forskningen och vårt resultat. Framför allt har vi använt denna teori för att försöka förstå de sociala konstruktioner som kan bli aktuella när det gäller studenters attityder till narkotika.

3.2 Tripartite-modellen

För att förstå och analysera de attityder som uttrycks har vi valt att utgå från tripartite-modellen, vilket är en teori som förklarar uppkomsten av attityder. Modellen antar att det finns flera olika anledningar bakom varför någon har en viss attityd till ett objekt (Kendrick & Olsson, 2008, s. 115). Till exempel kanske den ena gillar en bil för att den känns bra att köra medan någon annan gillar den för att den har många säkra funktioner. Alltså kan attityder formas på grund av känslor eller affekt medan de andra gånger formas på grund av beteende eller kognition (ibid.). Det kallas ibland för ”abc” (affect, behaviour och cognition) av attityder (ibid.).

Affekt kan komma att skapa en attityd genom att personen upplever någon form av emotionell respons kring ett objekt, till exempel kan en person känna avsky när hen läser om missbruk och därefter skapas en negativ attityd baserat på avskyn som upplevdes (ibid.). Beteende är en aspekt som är lite mer komplicerad. Att ha en attityd som har uppkommit på grund av beteende innebär att en person som inte har en tidigare kognition kring ett objekt eller en känslomässig respons kring objektet fortsätter att exponera sig för objektet, vilket innebär att man kan dra slutsatsen att personen har en positiv attityd till objektet (Kendrick & Olsson, 2008). Kognition innebär att personen har skapat en attityd genom att ha en kognition om ett

objekt och att personen ”rationellt” resonerat fram om objektet kommer att leda till negativa eller positiva resultat eller om objektet har önskvärda/icke önskvärda egenskaper (ibid.). Alltså kan en person ha läst om narkotikans negativa effekter på ens sociala liv och har därefter format en negativ attityd till missbruk genom att själv resonera kring missbruk. Denna modell ger ett teoretiskt ramverk som passar mycket bra för att undersöka attityder. Det går att undersöka hur de intervjuade känner inför narkotika (affect), faktorer såsom grupstryck, upplevda risker och personliga värderingar (beteende) och även att utforska deras attityder till drogpolitik och regleringar och kognitiva processer (kognition).

Vi har försökt att använda oss av tripartite-modellen för att analysera våra intervjuer genom att identifiera de tre olika faktorerna för att skapa en förståelse för hur attityder är strukturerade. Det har hjälpt oss att få en förståelse för interaktionen mellan affekt, beteende och kognition i skapelsen av attityder.

3.3 Social identitet och prototyp

En social identitet är den koppling en individ har till en specifik grupp tillhörighet (Hogg & Smith, 2008, s. 340). En social identitet är inte bara medvetenheten av att tillhöra en grupp utan även vikten vid och värdet som individen lägger på detta medlemskap (ibid., s. 340ff). Denna sociala identitet hjälper individen att forma sina handlingar och interaktioner inom en social kontext och påverkar hur individen uppfattar sig själv och andra (ibid.).

En prototyp är en kognitiv representation av den samling av kategoriegenskaper som representerar en social grupp, dessa kategoriegenskaper inkluderar attribut som är typiska för gruppen. Dessa attribut kan vara utseende, beteenden, värden eller attityder som finns i gruppen (ibid., s. 340). Prototyper definierar vad som är typiskt för en grupp och vad som skiljer gruppen från andra (ibid., s. 340f). En prototyp fungerar även genom att vägleda hur gruppmedlemmar bör tänka, känna och hur de ska bete sig, den vägleder gruppmedlemmar till de attityder de bör ha för att passa in i gruppen (Hogg & Smith, 2008, s. 340f).

Genom processer av social kategorisering börjar individer identifiera sig med en grupp och efterlikna gruppens prototyp. Denna form av social kategorisering leder till avpersonalisering, när individen börjar efterlikna gruppens identitet mer och mer. Detta betyder att attityderna som individer har ofta är en reflektion av en gruppnorm som finns inom gruppens prototyp

(ibid.). Social identitet och prototyper som koncept är väldigt intressanta i en studie som denna. Eftersom det finns flera olika sociala grupper under universitetstiden, kan dessa grupper ha olika och ibland motstridiga normer och attityder när det gäller narkotika. Dessa grupper kan inkludera ungdomskretsar, i den här uppsatsen kan detta röra sig om medlemmar i samma studentnation, studentkår eller kurskamrater där varje grupp har sin egen distinkta sociala identitet och prototyp. När vi analyserar studenters attityd är det viktigt att förstå hur dessa gruppers prototyp påverkar individernas egna attityder men även hur de ser på andra grupper inom studentlivet. Vi kan alltså använda teori om social identitet och prototyp för att skapa en grundläggande förståelse till hur en attityd kan uppkomma, men även hur en grupptillhörighet kan påverka individen som vi intervjuar.

Till sist kan vi undersöka hur språk och sociala sammanhang formar studenternas inställningar, och vi har använt tripartite-modellen för att bryta ner inställningar i affekt, beteende och kognition för att försöka förstå hur inställningen har formats. Social identitetsteori har varit ett verktyg för att analysera hur studenternas eventuella grupptillhörigheter och de prototyper som är typiska för deras grupper påverkar deras inställningar och uppfattningar. Detta teoretiska ramverk använder vi för att analysera intervjuerna och de uttryckta inställningarna. Genom socialkonstruktionismen skapar vi en förståelse för det som framkommer under intervjun och hur vi ska tolka det samtidigt som tripartite-modellen ger en djupare inblick i hur inställningarna uttrycks. Sociala identiteter och prototyper kan hjälpa oss att analysera hur studenternas identifiering med olika sociala grupper påverkar deras inställning gentemot narkotika.

4. Metod

4.1 Val av metod för uppsatsarbetet

Vi valde en kvalitativ forskningsinriktning för arbetet med denna uppsats. Vi ansåg att denna forskningsstrategi skulle vara lämplig för de frågor som vi hade ställt upp. Kvalitativ forskning är framför allt induktiv och tolkande i sitt sätt, vilket innebär en form av abduktivt tänkande där hypoteser skapas och prövas. Kvalitativ forskning anses skapa sin förståelse baserat på de kontexter och de perspektiv, språk och innebörder som formar människors världsbild (Bryman, 2018, s. 476ff).

En fördel med att utföra kvalitativa intervjuer är den ostrukturerade aspekten, vilket innebär en större tillgång till människors attityder då metoden ger flexibilitet. Det ges möjlighet att ändra inriktning och fokus under undersökningens gång. Den empiri som erhålls under studien kan användas för att påverka studien (ibid.). Den kvalitativa metoden ger alltså större möjligheter att utforska och förstå intervjupersonernas attityder kring fenomenet, i detta fall attityder till narkotika.

Vi bestämde oss att göra fjorton intervjuer med studenter på Lunds universitet, för att få djupare insikter i studenternas attityder till droganvändning. Genom att göra semistrukturerade intervjuer ville vi få fram relevanta fakta och få en insyn i hur studenter ser på narkotika i dag och vad som formar dessa attityder. Att svaren kan bli längre och mer heltäckande är en av de styrkor som den kvalitativa metoden har i förhållande till en enkätundersökning. En fördel med att använda oss av en semistrukturerad intervju är att vi kunde anpassa oss till intervjupersonerna, det vill säga deras omgivning, bakgrund eller tillstånd (ibid., s. 563). Metoden ger också möjlighet att ha öppna samtal med intervjupersonerna för att fortsätta utforska temat, vilket öppnar för möjligheter att vidare förstå fenomenet (ibid.). Med det sagt har vi valt att hålla frågorna någorlunda riktade så att vi kan få en klar överblick över de attityder och synsätt som framkommer i intervjuerna. Anledningen till att vi valde att hålla intervjuer i stället för att använda oss av enkäter var att vi ville få djupare svar och därmed kunna redogöra mer utförligt kring attityderna. Vi gav även våra intervjupersoner chansen att förklara och utveckla sina svar för att skapa en konkret förståelse kring deras attityder. Fördelarna med den valda metoden, att få kunna få djupare insikter, överväger behovet av ett stort antal svar, eftersom vårt syfte var att försöka förstå vilka attityder som personerna i fråga hade och vad som hade format dessa attityder.

4.2 Urval och avgränsning

Vi tillämpade en metod som kallas snöbolls- eller kedjeurval, vilket i grund och botten är ett typ av urval som bygger på bekvämlighet. Metoden innebär att vi först identifierade en person som var intresserad av att delta i studien, och därefter bad den personen att referera oss till andra potentiella deltagare (Bryman, 2018). Vi fann därmed en student som var bekväm med att vara vår intervjuperson och vi bad hen om kontaktuppgifter för andra studenter inom Lunds universitet som hen trodde skulle vara villiga att delta i en intervju. Detta arbetssätt fortsatte tills vi hade fått kontakt med fjorton studenter som studerade vid Lunds universitet.

Detta arbetssätt begränsade tiden som vi behövde lägga ner på att finna studenter som var villiga att delta och att vi kunde lägga mer tid på att intervjua. Det är osannolikt att vårt urval kommer att vara representativt för studentgruppen, men det viktigaste var att få djupare insikter från ett fåtal än snabba svar från ett stort antal. Extern validitet och möjlighet att generalisera är inte lika relevant inom ett kvalitativt arbete som med ett kvantitativt (Bryman, 2018). Framför allt har vår avgränsning varit att vi endast intervjuat studenter från Lunds universitet. Framst eftersom tidigare forskning har visat att det finns en skillnad mellan studenter i Lunds syn på narkotika och andra universitet (Bullock, 2004). Vi valde att söka efter personer inom olika studieområden eftersom vi ansåg att det skulle ge ett mer nyanserat svar på vår frågeställning genom att ge en inblick i olika sociala kontexter som är bundna till Lunds universitet. Eftersom att vara student inte är åldersbundet ansåg vi att det inte krävdes en åldersavgränsning i vår undersökning.

4.3 Deltagarna och anonymisering

Nedan återges fingerade namn, riktig ålder och aktuella studieområden för de studenter som vi intervjuade:

<i>Fingerat namn</i>	<i>Ålder</i>	<i>Studieområde</i>
Magnus	25	Management – master
Samuel	24	Socialantropologi – master
Bella	23	Biologi – master
Simon	25	Statsvetenskap
Lena	26	Litteraturvetenskap
Lars	27	Läkarprogrammet
Karl	26	Globala utvecklingsstudier
Henrik	21	Läkarprogrammet

Said	27	Socionomprogrammet
Petra	26	Psykologprogrammet
Robin	29	Sjuksköterskeprogrammet
Johanna	28	Läkarprogrammet
Eric	21	Engelska
Eva	26	Läkarprogrammet

Som framgår ovan hade våra deltagare ett åldersspann på 21 till 29 år och är universitetsstudenter. Vi har fingerat intervjudeltagarnas namn för att anonymisera dem och för att skilja dem åt under analys och transkribering. Vi valde att enbart presentera ålder och studieämne för att bevara deltagarnas anonymitet och eftersom vi inte ansåg att vidare identifierbara faktorer tillför något till studien. Det blev inget bortfall av deltagare under eller efter intervjuerna. Arbetat med anonymisering var en viktig del av arbetsprocessen och för att kunna säkerställa mer öppna och djupare svar från intervjudeltagarna (detta beskrivs vidare under avsnitt 4.4 och 4.5).

4.4 Genomförande

Vi utförde fjorton intervjuer och medellängden på intervjuerna var strax över fyrtio minuter. Intervjuerna utfördes som en semistrukturerad intervju baserat där vi använde oss av ett antal kärnfrågor men vi var öppna för följdfrågor. (2018). Vi utformade en intervjuguide (bilaga 1) som bestod av ett antal frågor kring temat, men vi ställde frågorna i olika ordning, utifrån situation och svar.

Under intervjuerna var vi öppna för följdfrågor och frågor som inte stod i guiden utan som väcktes under intervjun. Intervjuerna spelades in på en Zoom H5 diktafon eller en VN-541 PC, vilket båda är analoga inspelningssystem utan anslutning till internet, och transkriberades sedan till en dator. Deltagarnas namn förekom inte i transkriberingen, i stället fick de fingerade namn som var slumpmässigt utvalda för att kunna åtskiljas utan några identifierade faktorer utöver ålder, kön och studier. Intervjuerna genomfördes på tu man hand med

intervjupersonen, alltså var vi ensamma med respektive intervjuperson för att minska det som kallas *response editing* där intervjupersonerna kan försöka anpassa sina svar till vad de uppfattar vara det socialt accepterade svaret på frågan (Schwarz, 2008, s. 49f). Det rekommenderas att den person som utför intervjun ska betona att alla svar lämnas konfidentiellt och anonymt, på så sätt kan *response editing* undvikas (ibid.).

Före, under och efter intervjun betonades det att intervjupersonerna var anonyma och att deras samtycke kunde dras tillbaka när som helst.

Intervjuerna genomfördes oftast på platser som intervjupersonerna själva föreslog. Det gav dem chansen att vara i en miljö som de kände sig bekväma i, vilket gav förutsättningar att skapa trygghet och lugn under intervjun för intervjupersonen.

Vi använde oss av bekräftelse under intervjun för att få intervjupersonen att fortsätta tala under perioder av tystnad och för att visa att vi var aktiva lyssnare. Efter intervjun diskuterade vi hur intervjun hade gått, andra upplevelser under intervjun och första intrycket av intervjun. Transkriberingen av intervjun blev kodad efter den tematik kring attityder vi identifierade, vilka redovisas i analysen (avsnitt 5).

4.5 Analysmetod

Vi har använt oss av en form av tematisk analys som beskrivs av Bryman (2018, s. 707ff) av den data vi har insamlat. Vi strävade efter att identifiera nyckelteman som grupperade attityderna hos de studenter vi intervjuat. Syftet med att använda en tematisk analysmetod var att skapa en struktur utifrån den empiri som erhöles från intervjuerna och det märktes väldigt fort att det gick att urskilja tydliga teman i intervjuerna. Vi använde ett så kallat *framework* (ramverk), en "*matrisbaserad metod för att ordna och sammanställa data*" (Bryman 2018, s.704). Metoden går ut på att skapa ett index över olika teman och delteman som identifierades, vilket lämpade sig väl för en analys av attityder. Vi försökte vara öppna för repetitioner, likheter och skillnader samt språkliga kopplingar såsom "för att" och "eftersom" i vår initiala kodning för att skapa ordning i erhållen empiri. Främst har vi sökt efter uttryck som kan tolkas som uttryck för attityd, exempelvis konstaterande kring användning av narkotika eller andra uttryck av åsikter för att identifiera attityder hos våra intervjupersoner.

4.6 Etiska överväganden

Kendricks och Olsson (2008, s. 115) beskriver en intervjusituation där studenter blev intervjuade om sin attityd till universitets policier. De fick då konkret positiv bekräftelse exempelvis genom att intervjuaren sade ”Bra” eller ”Precis”, i stället för ”Mm” som ofta används i intervjuer. Detta fick till följd att studenterna visade en stärkt attityd gentemot fenomenet efter intervjun. De som blev positivt bekräftade under intervjun visade en mer positiv attityd eller en mer negativ attityd efter intervjun.

Vårt intervju sätt, som var bekräftande även om vi undvek att använda bekräftande fraser, kan således ha påverkat våra deltagare och förstärkt deras attityder till narkotika genom att ge dem positiv bekräftelse under intervjun. Eftersom narkotika är ett illegalt fenomen skulle en förstärkt positiv attityd till narkotika komma att påverka våra deltagare negativt.

I The European Code of Conduct for Research Integrity (2023) presenteras *All European Academies (ALLEA:s)* regler för forskningsetik, vilket det svenska vetenskapsrådets riktlinjer bygger på. Vi valde att använda The European Code of Conduct for Research Integritys riktlinjer för god forskningssed då delar av Vetenskapsrådets (2017) rapport kring god forskningssed är inaktuell och arbetas om. De krav som presenteras i The European Code of Conduct for Research Integrity är tillförlitlighet, ärlighet, respekt och ansvar (2023, s. 2).

Tillförlitlighet i fråga om att säkerställa forskningens kvalitet, vilket avspeglas i design, metod, analys och utnyttjande av resurser. Detta är grunden för det arbete vi gjort, där vi försökt planera och strukturera vårt arbete för bästa möjliga resultat. Vi har även haft vänner och kontakter, läsa och ge synpunkter på vårt arbete och arbetssätt. Vårt arbetssätt har varit att vi som ”Forskare utformar, genomför, analyserar och dokumenterar forskning på ett noggrant, transparent och väl genomtänkt sätt” [vår översättning].

Ärlighet i fråga om och utveckla, genomföra, granska samt rapportera och informera om forskning på ett öppet, rättvist, fullständigt och objektiva sätt. Vi har under arbetet samtalat med handledare och följt dennes råd och anvisning samt varit noga under våra intervjuer med att klargöra syftet med studien och hur svaren skulle användas.

Respekt för kollegor, forskningsdeltagare, samhälle, ekosystem, kulturarv och miljö. Detta hade vi i åtanke när vi läste upp en informations- och samtyckesblankett, se bilaga 2, för våra intervju personer där vi förklarade forskningens syfte, bakgrund och hur samtycket till medverkan fungerade. Vi var noga med att ha med våra kontaktuppgifter för att göra det

möjligt för intervjupersonerna att dra tillbaka samtycke under forskningsprocessen. Vi förklarade även hur anonymiteten skulle bevaras under arbetets gång och hur vi behandlade deras uppgifter samt vad vi behövde använda från deras intervjuer.

Ansvar för forskningen från idé till publicering, för ledning och organisation, för utbildning, tillsyn och mentorskap samt för dess vidare konsekvenser. Detta har vi sett över och reflekterat över under arbetets gång, om just vad vårt arbete ska kunna användas till.

4.7 Metoddiskussion

Bryman (2018) presenterar två alternativa kriterier för bedömning av kvalitativa undersökningar. Dessa är *tillförlitlighet* och *äkthet* (ibid., s. 467). Tillförlitlighet består av fyra olika delkriterier vilka är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera (ibid.). Trovärdighet innebär att det resultat vi får är trovärdigt och att vi säkerställt att det har tillkommit i enlighet med de regler som finns och att vi rapporterar våra resultat till de personer som är en del av den sociala verkligheten som studeras (ibid.). Detta kan göras genom respondentvalidering, vilket innebär att forskaren förmedlar det viktigaste i resultatet till de personer som har tagit del av undersökningen för att få feedback (ibid., s. 831), eller triangulering, vilket innebär forskaren använder mer än en metod för att få större kontroll över resultatet (ibid., s. 832). Vi hade inte möjlighet att göra en utförlig respondentvalidering eller en triangulering och detta kan ses som en svaghet i vår uppsats.

Reid (2015) föreslår att man i forskning av attityder anlitar en tredje person som känner till populationen för att granska frågor och resultat. Reid (ibid.) föreslår även att man ska intervjua en grupp ur populationen efteråt för att utforska varför de svarade som de gjorde. Dessa förslag gäller främst för en enkätundersökning men vi anser att vår uppsats skulle ha blivit stärkt av en fokusgruppsintervju med våra respondenter eller en intervju med någon ansvarig inom studenthälsan för att få ett övergripligt perspektiv och för att styrka trovärdigheten.

Överförbarhet innebär att fokusera på en specifik grupp för att ha fokus på det kontextuellt unika och på betydelsen av den säregna verkligheten som studeras. Detta kan vi anses göra då vi specifikt fokuserar på aktivt studerande studenter på Lunds universitet och våra resultat kan vara relevanta för framtida forskare som strävar efter att utforska denna grupp.

Pålitlighet innebär att man är tydlig i sin process och att man sedan har en kollega som kan fungera som en granskare eller revisor för att bedöma kvaliteten på de procedurer som har valts och tillämpats (ibid., s. 468.). Detta har vi gjort genom att ha en handledare som har gått igenom vår uppsats vid olika tillfällen under skrivprocessen och väglett oss i val av tillämpningsmetoder. Vi har bett vänner och kontakter, läsa vår uppsats och ge oss synpunkter på arbetet.

Möjlighet att styrka och konfirmera innebär att det ska vara uppenbart att forskaren inte låtit personliga värderingar eller teoretisk inriktning påverka utförandet och slutsatserna av undersökningen (ibid., s. 470). Detta är svårare att styrka för vår uppsats eftersom det är omöjligt att få fullständig objektivitet men vi har försökt genom att analysera vår empiri både ensamma och tillsammans att inte låta våra personliga värderingar färga resultatet.

Även äkthet har ett antal kriterier som bör uppfyllas. Av de fem som Bryman (2018) presenterar anser vi att endast *rättvis bild* är bedömningsbar på vår uppgift, det innebär att undersökningen ger en tillräckligt rättvis uppfattning av de olika uppfattningar och åsikter som finns i den grupp av människor som studerats. Detta anser vi att vi har gjort eftersom en stor del av vårt arbete går ut på att ge en uppfattning om de åsikter och attityder som har blivit presenterade för oss under intervjuerna. Även om vi har möjlighet att publicera mer av intervjuerna anser vi att det inte skulle ge någon vidare förståelse kring deras uppfattningar och åsikter. De fyra andra äkthetskriterierna handlar om direkt påverkan på undersökningsdeltagarna, vilket är något vi haft ambitionen att undvika, som tidigare nämnts.

5. Analys och resultat

I detta kapitel fokuserar vi på att identifiera och förstå de attityder till narkotika som finns bland universitetsstudenter inom Lunds universitet. Vi har delat in de identifierade attityderna i två huvudkategorier: positiva och negativa. Sedan analyserar vi faktorerna som har presenteras i tre teman: "Normalisering av cannabis" , "Grupptillhörighet och sociala sammanhang" och "Det studentikosa bruket". Vi redogör också för resultatet av vår studie.

5.1 Resultat

Som svar på vår frågeställning "Vilka attityder till narkotika kan vi identifiera bland studenter vid Lunds universitet?" identifierade vi främst en positiv attityd till narkotika där nio av våra intervjupersoner var positiva. Vi identifierade även en negativ attityd bland fyra av våra intervjupersoner, där de såg sig själva som avvikare från den generella normen inom studentlivet. Alla studenter vi har intervjuat anser att studenter generellt sett har en positiv attityd till narkotika. Som svar på vår frågeställning "Vilka är faktorerna som påverkar attityderna bland studenterna?" identifierade vi flera faktorer som vi placerade i tre teman: "Normalisering av cannabis", "Brukande grupper och sociala sammanhang" och "Det studentikosa bruket". Dessa faktorer ären ökad normalisering av cannabis, påverkan av det sociala sammanhanget inom student sfären och de unika aspekterna på narkotika inom studentkontexten.

5.2 Attityder identifierade bland universitetsstudenter

5.2.1 Positiva attityder

Många av de studenter vi har intervjuat uppger att de har en mer liberal attityd till narkotika än vad de uppfattar attityden hos människor utanför studentsfären. Det går att identifiera en generellt positiv och avslappnad attityd till narkotika bland dem vi intervjuat. Med positiv attityd avser vi uttryck som visar på en välvilja gentemot narkotika eller positiva konstaterande från personen i fråga. Av de fjorton intervjuerna vi genomförde var det nio som uppgav en positiv inställning till narkotika. Hur de gav uttryck för sin positiva inställning skiljer sig åt. Den vanligaste positiva attityden till drogbruk visades genom att våra intervjupersoner uppgav att de ansåg att personlig bruk av droger var okej och i vissa fall uppmuntrat. Det var fem av våra intervjupersoner som ansåg att personligt bruk av narkotika var accepterat så länge drogbruket sköts på ett sätt som inte påverkar andra i omgivningen. Det tolkar vi som ett uttryck av positiv attityd till narkotika i form av personlig frihet där individen har rätt att göra egna val kring narkotikaanvändning.

Om man gör det på ett rimligt sätt. Alltså att du inte påverkar någon annan. Så att du inte koxar (brukar kokain) på en klubb och därefter går loco och nitar någon.

Eric, 21, reflekterar över drogbruk.

...Jag är ganska liberal när det gäller vad som borde vara lagligt och inte lagligt. Jag tänker på mjukare substanser, inte hard crack. Jag tror att vissa narkotika kan skada mindre än vad alkohol potentiellt kan göra..

Magnus, 25 år, om hur han står i förhållande till den allmänna synen på narkotika.

Jag är inte emot narkotika per se. Jag tycker det är nice att folk håller på med dom. Om de tycker det är kul.

Karl, 26 år, svar på en utvecklande fråga kring en incident.

Alltså det är väl lite ett eget val och det hör väl lite ungdomen till att prova på diverse saker.

Henrik, 27 år, reflekterar kring sin åsikt om narkotika.

Det framgick ingen tydlig koppling mellan användning av narkotika och en positiv attityd till det personliga bruket av narkotika. Våra intervjupersoner nämnde inte att de själva brukade narkotika och att det därför de ansåg att det var ok, tvärtom syftar de ofta på det faktum att andra får bruka narkotika om de vill. Enstaka av våra intervjupersoner resonerar kring det faktum att en positiv erfarenhet av narkotika har lett dem till att tänka annorlunda kring narkotikabruk, det framkom även resonemang kring negativa erfarenheter och en negativ attityd. Detta skiljer sig från Friis med fleras forskning (2017, s. 5) där positiva attityder till narkotika var signifikant kopplat till att personen själv har testat eller använder droger. Undersökningen från Sifo (Micanovic, 2018) pekade på att en positiv attityd till narkotikabruk var ovanligt i Sverige bland unga. Detta skulle kunna visa på att det finns en unik attityd bland studenter på Lunds universitet som liknar den attityd som har identifierats i utlandet, med en stor acceptans för personligt bruk av narkotika, såsom i studien bland Australiensiska ungdomar av Lancaster (2013, s. 70) där nästan tre fjärdedelar av de tillfrågade var positivt inställda till någon form av droganvändning.

I vissa fall ger intervjupersonerna uttryck för flera positiva attityder. De uttryckte sig vara både för legalisering av narkotika och ett personligt bruk. Ett av de vanligare positiva uttrycken kring narkotika var en vilja att legalisera narkotika, främst den narkotika som anses vara lättare, vilket oftast var cannabis. Legalisering var ett ämne som var väldigt vanligt kopplat till en positiv attityd. Det var det näst vanligaste uttrycket för en positiv attityd bland våra intervjudeltagare.

De flesta svenskar vill ju förbjuda och straffa. Jag tycker att det framförallt är narkotika som inte är så skadligt, det borde säljas som på systembolaget.

Karl, 27 år, svar på fråga om hans åsikt om narkotika.

I min generation tror jag att jag är ganska typisk. Att jag är så här soft för legalisering.

Lars, 27 år, svar på fråga om hans åsikt kring narkotika.

Resonemanget kring legalisering tolkade vi som om det handlar om en form av motstånd mot den generella normen i samhället. Att studenter är mer liberala och nytänkande än det resterande samhället. De som är för legalisering ser också en "äldre" generation som inte har samma åsikter kring narkotika som dagens studenter. En form av splittring från den generella normen, vilket kan vara ett tecken på en grupp prototyp där skillnaden mellan ingruppen och ut gruppens karakteristiska drag tydliggörs (Hogg & Smith, 2008, s.345) Resonemanget kring legalisering och personligt bruk som våra intervjupersoner uppgav kan betraktas som ett exempel på hur social konstruktioner utmanar och förändrar etablerade normer i samhället. Genom att studenterna ifrågasätter den etablerade uppfattningen och förespråkar för en mer avslappnad och positiv syn. Deras attityd kan ses som en form av motstånd mot en etablerad diskurs.

Många av dem som har en positiv attityd till narkotika har en positiv attityd baserat på kognition och på affekt. Flera av dem för tydliga resonemang kring varför de har en positiv attityd till narkotika som baseras på den information och de egna slutsatser som intervjupersonerna har dragit.

Robin var ensam om sin positiva attityd till narkotika där han menar att det finns en medicinsk aspekt i många droger som samhället ignorerar, att det bör finnas en ökad medicinskt syn på narkotika. Robin anser att bristen på nyanserad kritik kring narkotikans roll i samhället undergräver samhällets anspråk på auktoritet i frågor kring narkotika, särskilt med tanke på den förenklade mantran att "droger är dåliga". Simon, en annan som var ensam i hans uttryck för attityd, var den ende som berättade att hans attityd förändrats efter att han själv provat att röka cannabis, nu ansåg han att det inte var så farligt som han tidigare trott. Detta är ett tydligt exempel på hur affekt inom det tripartita modellen kan förändras och påverka attitydutvecklingen. Simon har troligtvis haft en tidigare kognitiv attityd till cannabis

men eftersom hans affekt förändrats inför cannabis har hans övergripande attityd förändrats till att bli mer positiv.

5.2.2 Negativa attityder

De fyra studenter som uppgav en negativ syn på narkotika gjorde det alla av olika anledningar. Bella ansåg att narkotika inte hör hemma i studentlivet på grund av att det är olagligt och att det kan skada ens hälsa, hennes direkta umgängeskrets har en liknande syn. Petra ansåg att hon var mer kritisk till narkotika än många andra studenter då hon hade föräldrar som arbetat med de konsekvenser som kan uppkomma av narkotika i ett samhälle. Samuel uppgav även han en negativ syn på narkotika eftersom hans egna personliga upplevelser hade färgat hans åsikt, dock ansåg han sig vara mer neutralt lagd till cannabis. Han var tidigare väldigt positiv till narkotika men de senaste fem åren hade hans syn förändrats och han har blivit mycket mer kritisk. Eva ansåg att narkotika i sig är negativt. Alla fyra ansåg emellertid att det finns en generell liberal och positiv syn på narkotika bland studenter och att deras egna attityder till narkotika skiljer sig från andra studenter.

Jag skulle aldrig inte umgås med någon som använder droger. Jag har väl testat det någon gång själv. Alltså jag tycker att det är för det mesta negativt, jag hade hellre tagit bort det.

Eva, 26 år, förklarar sin syn på narkotika.

Eva förklarar sin syn på narkotika under intervjun. Hon presenterar en nyanserad bild av narkotika där hon menar att hon ser de negativa sidorna av narkotika men att det finns nyanser i det negativa. Hon menar att det finns en gråzon i användandet av narkotika. Att en form av självmedicinering finns i samhället då långa köer till vård och psykiatri kan få folk att tvingas till självmedicinering. Hon menar att det är en form av misslyckande från samhällets sida. Detta är ett typexempel på en kognition baserad attityd där Eva uppfattas ha skapat en attityd baserat på information och tankar kring objektet. Det framstår som vanligare bland dem som har en negativ bild på narkotika att ha en attityd som baseras på kognitivt tänkande, då alla fyra deltagarna framställer ett värdeladdat och noga uttänkt resonemang kring narkotika. Eftersom dessa fyra intervjupersonerna ser sig själva som avvikande från den normen som de uppfattar inom studentlivet kan dessa välgrundade kognitiva resonemangen ha uppkommit då de har skapat en vana att förklara sin attityd för andra.

För det första är det olagligt och därför tycker jag inte att det hör hemma. Sen tycker jag att man har klassat det som olagligt och narkotika är klassat som ett preparat är rimligt också.

Bella, 23 år, reflekterar över varför hon inte tycker om narkotika.

Bella menade att människor inte har en insikt i de negativa aspekterna av narkotika och hur det kan frambringa långvariga negativa konsekvenser genom bruk. Även Bella, som har en genomgående negativ attityd gentemot narkotika, menar att det finns en skillnad på droger. Att naturliga droger inte är lika farliga som kemiskt framställda droger.

Petra är en annan intervjuperson som har en negativ attityd till narkotika. Det har påverkats av att hon sett negativa konsekvenser av bruk av narkotika genom sina föräldrars arbete.

Jag tror att jag är lite mer kritisk än vad de flesta kanske är, har jag märkt. Men det är nog framför allt för att jag har vuxit upp i ett hem med föräldrar som är rätt som har varit tydliga med konsekvenser och som har arbetat med det.

Petra, 26 år, reflekterar över hur hon tror att hennes attityd skiljer sig från andras.

Det finns dock stora skillnader i de intervjuade studenternas uppskattningar av hur många som brukar narkotika inom studentlivet. Said uppgav att han uppskattade att ungefär var tionde student brukar narkotika, Petra uppskattade att det gäller ungefär 5 procent av studenterna, medan en annan intervjudeltagare, Eric, ansåg att narkotika går att hitta överallt inom studentlivet. Det är viktigt att påpeka de intervjuades ålder i detta sammanhang. Eric är 21 år gammal, Said och Petra är 26. Åldersfaktorn är något som Magnus kommenterade på direkt.

... medan nu, de som är nattklubbsbesökare. Det vill säga de är kanske 20–21 max, främst. Det är nu som det händer mer och mer ofta. Då menar jag varje vecka i princip på varje nattklubb.

Magnus, 25 år, svarar på uppföljande fråga om vilka personer han tror brukar narkotika.

De med negativ syn på narkotika hade också olika förhållande till det svenska förhållningssättet till narkotikapolitiken och narkotikans legalitet. Hälften av de fyra hade själva testat någon form av narkotika, och synen på narkotika var ett spektrum mellan helt

negativ till en form av motvillig tolerans. Denna tolerans tyder på en form av adaptation till en grupp prototyp inom Lunds universitet där attityden till narkotika är mer positiv.

De flesta var emot legalisering av någon form av droger, antingen för att de var emot all droganvändning eller för att de ansåg att kriminaliseringen av narkotikaklassade ämnen hade ett syfte, som för att avskräcka ökat bruket av droger. Den enda som kunde överväga legalisering var också noga med att problematisera bruket och dess effekter:

Jag tänker att det är viktigt att vi har ett samhälle som fungerar, även om den är ofarlig i sig. Jag tycker att psykedelika borde vara lagligt, men då tänker jag att det kanske samtidigt borde finnas någon typ av begränsning för hur mycket man får ta. Och det blir också svårt att avgöra vart går den gränsen.

Petra, 26 år, om legalisering av droger och dess problematik.

5.3. Faktorer som påverkar attityder

Vi har under vår analys av vår empiri delat in faktorerna i tre teman som analyseras nedan. Det första temat var ”Normalisering av cannabis jämfört med andra droger” där det framgick en tydlig skillnad i synen på och attityden mot cannabis och andra droger då flera av våra intervjupersoner diskuterar en ökad normalisering av cannabis. Det andra temat är ”brukande grupper och sociala sammanhang” som redogör för diskussionen kring de grupper som brukar cannabis inom studentlivet och hur socialt umgänge kan påverka attityden till droger. Det sista temat är ”det studentikosa bruket” där de unika aspekterna av att vara student och den sociala kontext som är unik runt studenter tas upp.

5.3.1 Normalisering av cannabis jämfört med andra droger

Det finns ett tydligt tema i våra intervjuer där cannabis uppges vara en ”lättare” drog, att cannabis inte ska hör hemma i samma kategori som annan narkotika. Cannabis var separerad från den större diskursen kring droger, till och med de med en genomgående negativ syn på narkotika såg inte alltid cannabis falla i samma kategori som narkotika. De studenter som vi har intervjuat ser det som en annan typ av drog, som har mindre allvarliga konsekvenser.

Det känns som att många när de pratar narkotika så är gräs en sak och många andra droger i en helt annan.

Lena, 26 år, reflekterar kring om det finns en skillnad mellan olika droger.

Lenas reflektion var representativ för synen bland flera av våra intervjupersoner. I vissa fall var den bredare frågan om droganvändning och sociala attityder enbart en fråga om cannabis. Till exempel Eric som svarade:

Jag tycker väl kanske inte att det är hela världen kanske. Alltså, jag tror att den allmänna synen på narkotika är väl att det inte är så bra alls. Min syn är väl snarare att det inte är hela världen om någon röker på någon gång.

I Erics svar kan vi se hur frågan om drogkultur simplificeras till ett svar om vad han anser om cannabis. Det kan vara en påverkan från de ökade konversationerna kring legalisering av cannabis i internationell media. Andra intervjupersoner var snabba att koppla frågan om attityder till narkotika till frågan om att legalisera cannabis:

... Men om man tänker på gräs till exempel. Där ser jag inga problem med att det skulle bli lagligt. Jämfört med sånt som man faktiskt kan dö av relativt enkelt.

Magnus, 25 år, svarar på frågan om hans attityd till narkotika skiljer sig från andras. Denna liberala syn på narkotika uppfattas som mycket vanlig bland de studenter vi intervjuade, det gäller framför allt cannabis som de tycker inte ska klassificeras som annan narkotika.

Även de intervjupersonerna som hade en negativ syn på narkotika uttryckte en annan syn på cannabis. Samuel, till exempel, hade en negativ attityd till narkotika i stort, men han var mer positivt inställd till cannabis, eller braj, som han kallar det.

... jag tror det är bara väldigt mycket för att det är så pass normaliserat, röka braj. Eller åtminstone normaliserat men inte accepterat. Så att det inte är så här. Okej, då går jag antingen och dricker öl efter jobbet. Men så pass att man inte blir så obekvämt ifall någon går i väg och röker braj eller om det dyker upp i hemmet.

Samuel, 24 år, svarar på frågan om det finns andra droger som han inte anser är narkotikaanvändning.

Det är intressant att Samuel använder ett annat ord för cannabis, ett slang ord. Användningen av informellt språk visar en mer socialt accepterad benämning av cannabis och samtidigt separerar det användningen av drogen från formella diskurser av narkotikan. På samma sätt,

Petra, 26 år, svarade under sin intervju att hon inte hade några personliga erfarenheter av narkotika och i samma mening sa hon att hon har använt sig av cannabis. Detta tyder på en normalisering av cannabis som har gått så långt att en del inte längre betraktar det som narkotika.

Den skillnad som uppfattas mellan cannabis och alla andra droger är ständigt återkommande och bekräftas i tidigare studier, både internationellt och nationellt (Folkhälsomyndigheten 2023; Palmer et al., 2012). Våra intervjupersoner gav en bild av en ökad normalisering av cannabis både inom och utanför studentlivet, och en utbredd användning av drogen.

Användningen av cannabis kan vara ett motiv till attityder då tidigare forskning har visat att användning av en drog leder till att individen får en mer positiv attityd till den (Järvinen & Østergaard, 2011), vilket också en av våra intervjupersoner uttryckligen bekräftade. Cannabis var även den drogen som flera av våra intervjupersoner uppgav att de själva har brukat.

Tidigare forskning har visat att det är den vanligaste drogen bland studenter (Sandra Bullock 2004; Webb et al., 1996). Flera av våra intervjupersoner nämnde att media och kultur och internationella politiska strömmar främjar en normaliseringsprocess, något som styrks av tidigare studier (Folkhälsomyndigheten, 2023; Motyka & Al-Imam, 2021).

5.3.2 Grupptillhörighet och sociala sammanhang

Alla intervjupersoner medgav att deras egen attityd speglade deras direkta umgängeskrets attityd. De uppgav även att den generella attityden till narkotika var positiv inom studentlivet. Dock nämnde flera av våra intervjupersoner att droganvändning sker i sociala sammanhang som de själva inte tar del av och att narkotika brukas av specifika grupper inom studentlivet som dras till särskilda delar av studentlivet. En vanlig förekommande aspekt var att det var storstadsbor som brukar narkotika, vilket även framgår i tidigare forskning (Bullock, 2004), framför allt när det gäller andra droger än cannabis. Detta liknar det Folkhälsomyndigheten (2023) fann, att droger var trendigt och att användningen av droger medför olika sociala signaler hos användaren.

Och av det jag har märkt så är droger framför allt poppis bland studenter som ursprungligen kommer från Stockholm, Göteborg eller Malmö.

Magnus, 25 år, om varför narkotika upplevs vara mer populärt.

Bella, Magnus, Lars, Petra och Karl nämner att det är personer med pengar, eller kanske snarare med föräldrar med pengar, som brukar narkotika inom studentlivet.

Intervjupersonerna nämner även andra grupper som brukar narkotika. Karl nämner ”en underklass” som kommer från en bakgrund med mycket droger. Lars och Bella nämner att gruppen som främst brukar cannabis inte är samma grupp som använder andra droger.

Magnus hävdar att den ena gruppen är ”vänstermänniskor” som går på indie-spelningar och den andra är jurist- och ekonomistudenter som är övre medelklass från Stockholm. Samtliga deltagare uppgav att det är sociala grupper som de själva inte är med i, utöver den gemensamma nämnaren av att vara studenter. Dessa intervjupersoner menar dock att det finns en acceptans för dessa olika grupperingar och deras bruk av narkotika inom studentlivet.

Flera intervjupersoner nämner även att festandet och platser man festar på är en ”hotspot” för narkotika och narkotikaintresserade studenter. Said, Lena, Lars och Simon berättar alla hur integrerat festandet är i studentlivet. Det ses som en social konstruktion där det finns platser inom studentlivet där narkotika är tillåtet och eventuellt förväntat. När studenter samtalar sinsemellan speglar de inte bara verkligheten utan skapar den. Genom deras sociala interaktioner konstrueras platser eller grupper som är mer tillåtande eller uppmuntrande till narkotikabruk vilken i sin tur kan påverka attityder, både genom att skapa en uppfattning om att narkotika är vanligare än vad det kanske faktiskt är men också genom att normalisera narkotikabruk inom specifika sammanhang.

I Lund bygger nationerna och kårarna mycket på att folk vill festa tillsammans. Och då blir det väl ganska naturligt då att. Det känns som att folk som gillar att ta mer droger än medianen, de gillar också att festa mer än medianen.

Lars, 26 år, om varför det finns narkotika i studentlivet.

Detta svar illustrerar en tanke om att ju viktigare festandet är för en person i studentlivet, desto större genomslag har narkotika i sammanhanget. Detta tema går att finna i flera av våra intervjupersoners åsikter. Simon anser till exempel att det är nationers olika kulturer kring festande som spelar roll när det handlar om hur mycket narkotika som brukas. Tidigare forskning har visat att en person som har en positiv attityd till droger och en vilja att pröva droger aktivt söker sig till umgängeskretsar där detta beteende återfinns (Järvinen & Østergaard, 2011).

Ett val av nation är ju något frivilligt. De flesta brukar välja den nation som man blir aktiv i utifrån stämningen och typen av människor som samlas där. Så det är kanske inget konstigt att vissa nationer har vissa tendenser.

Magnus, 25 år, svarar på en följdfråga om varför det är vanligare med narkotika på vissa platser.

Flera intervjudeltagare nämnde att festande människor är mer benägna att använda narkotika. Det framställs som ett faktum att tillvaron som student ofta innebär att pröva nya saker och att utforska sig själv som person, det föreställs som en period av experimenterande hos våra intervjupersoner. Det framgår inte av våra intervjuer varför festande är kopplat till droganvändning och experimenterande men det är tydligt att våra intervjupersoner gör den kopplingen. Detta betyder att platser med fest blir platser där droganvändning och experimentation blir tillåtet.

Eftersom det är en period av livet där man experimenterar och är mer fri och det är mer festande och droger är vanligt bland fester. Jag tror att det är vanligare bland studenter också.

Petra, 26 år, resonerar kring skillnader i livet av att vara student.

Det förekommer tydliga teman bland våra intervjudeltagare om att passa in i en gemenskap och i sitt sociala sammanhang. Alla dem vi intervjuat anser att deras åsikter och tankar speglas direkt av deras egna umgängeskretsar. Både Said och Samuel säger att deras attityd till narkotika förändrades utifrån de olika umgängeskretsar de ingick i. Said menar att det var hans umgänge som först fick honom att vara positiv till narkotika, vilket liknar det Samuel säger då han uppger att hans attityd har förändrats då han har gått från att umgås med människor med en positiv attityd till en mer negativ attityd. Detta är ett fenomen som förklaras som *depersonalisering* av den sociala identitetsteorin. Depersonalisering sker när personer identifierar mer med sitt gruppmedlemskap än som individ. Till exempel, om någon är med i en grupp som har en tydlig ståndpunkt om narkotika leder depersonalisering till att personen antar grupp ståndpunkten som sin egen, även om dennes personliga åsikter kan ha varit annorlunda innan hen gick med i gruppen (Hogg & Smith, 2008, s. 341).

Sen tänker jag väl också givetvis att det kan finnas en aspekt som är att passa in i olika sammanhang. Alltså, antingen både emot eller för. I studentlivet kanske snarare

att det finns liksom en, att bruk av vissa narkotikasorter kan släppa in dig i vissa sammanhang.

Karl, 26 år, reflekterar över vilka faktorer som kan påverka en människas syn på narkotika.

Det faktum att våra intervjupersoner uppger att deras attityd inte är unik inom deras umgängeskrets tyder på att de attityder en person har tenderar att likna eller efterlikna attityderna hos dem man omges av. Om en grupp har en specifik attityd – vare sig det är gillande, ogillande, eller likgiltighet – till narkotikaanvändning, är det sannolikt att medlemmarna i gruppen kommer att anta dessa attityder som en del av sin egen (Hogg & Smith, 2008 s. 342). Att ens sociala umgänge påverkar ens attityd till narkotika syns i tidigare studier och vårt resultat bekräftar detta (Bullock, 2004; Folkhälsomyndigheten 2023), främst eftersom intervjupersoner själva medger att deras syn inte skiljer sig från den som finns i deras direkta umgängeskretsar men även eftersom flera av våra intervjupersoner nämner sociala sammanhang som en stor påverkansfaktor till attityder gentemot narkotika. Tidigare forskning har visat att umgängeskretsens normer kring narkotika och acceptans till narkotika är en stor påverkan för både bruk av narkotika och positiva attityder till narkotika (Hawkins et al., 1992; von Sydow et al., 2002).

Det går en röd tråd genom intervjuerna; att de som brukar narkotika gör det delvis för att deras sociala miljö är positivt inställd till sådant beteende. Detta tyder på att narkotikaanvändning inte bara är en personlig utan även en social handling, där individen antingen försöker passa in eller redan tillhör en grupp där droganvändning är en integrerad del av gruppkulturen. Särskilt inom kontexter där festande är vanligt, kan narkotika ses som en förlängning av den sociala aktiviteten. Detta ser vi som att det finns en grupp-prototyp eller flera grupp-prototyper där narkotikaanvändning är en särskiljande definierande egenskap hos grupperna.

Den sociala identitetsteorin anser att individuella attityder är en översättning av en grupps normativa attityder (Hogg & Smith, 2008, s. 352). Vi kan alltså se dessa uttryck för attityder som uttryck för en större grupps attityd, främst de uttryck som anspelar på intervjupersonernas grupperingar. Det framstår som normativt inom Lunds universitet att ha en positiv syn på narkotika, främst eftersom våra intervjupersoner uppger att studenter ofta har en positiv syn men att de som har en negativ syn uppger samma sak gör detta troligare. Normativa attityder inom en grupp definierar gruppen i relation till andra (ibid.). Vi kan se

detta i våra intervjuer då våra intervjupersoner gör en klar skillnad på vad deras attityder är gentemot resten av samhället samt vad de tror att studenters attityd mot narkotika är gentemot resten av samhället. De anser att studenter generellt sett är mer positiva till narkotika.

5.3.3 Det studentikosa bruket

Flera av dem vi intervjuade beskrev och reflekterade över den unika sociala kontext en student ingår i och hur detta kan komma att påverka attityden gentemot narkotika, samt hur missbruk skulle kunna se ut för en student. Lena beskriver hur en student ofta kommer till en främmande plats och söker sig efter sociala sammanhang.

Att man som student flyttar från en plats till en annan. Man vill hitta sammanhang, man vill umgås med människor. Sen är man kanske lite mer utsatt. Lättare att falla ner i grottor. Ja, jag tänker det. Speciellt om man är ny till studentlivet.

Enligt Lena, är det väldigt viktigt för unga studenter som precis har flyttat till en ny stad att hitta nya grupper av vänner och passa in i kontexten, och att dessa studenter är speciellt utsatta till socialt tryck för eller mot narkotika. Detta tryck kommer inte alltid i formen av att använda droger: Det kan vara ett behov av att inte se ut som om personen ifråga är ovetande eller inte passar in i kontexten.

Den sociala konstruktionen att Lunds universitet och att studentlivet inom Lunds universitet är en plats och en tidsperiod med mer narkotika kan skapa den förväntan att deltagande i sammanhanget också förutsätter en viss grad av deltagande i narkotikabruk eller en viss nivå av tillåtande till det. En plats som är känd för att vara tillåtande eller uppmuntrande till narkotika kan få individer som annars inte skulle överväga att använda narkotika känna sig pressade till att anpassa sig för att passa in. Detta kan leda till att attityder till narkotikabruk sprider sig och förstärk uppfattningen att narkotika är en central del av den sociala miljön på Lunds universitet.

Karl nämnde vidare att han upplever att det finns en förståelse kring narkotikaanvändning på universitetet även från administrationen och berättade om en incident då en närstående till honom hade blivit drogad, en professor från Lunds universitet hade då sagt till dem som polisanmälde att låta bli att polisanmäla. Detta tyder på en viss nivå av acceptans även utanför studenternas cirklar. Att narkotika kulturen är accepterad även bland de ansvariga inom

studentlivet kan påverka attityderna hos studenterna. Det skapar den tystnadskultur som Karl själv nämnde under intervjun att han upplevde.

Ytterligare finns det en relativt otydlig linje mellan bruk och missbruk som framställs under våra intervjuer, vilket kan vidare påverka studenters attityder mot droger. Flera av intervjupersonerna uppger att det finns en skillnad mellan bruk och missbruk, alltså att det går att bruka narkotika utan att missbruka narkotika. Detta framstår som en unik position som många av våra intervjupersoner intar. Den enda som inte uppgav detta under intervjuerna var Bella som ansåg att allt bruk av narkotika är missbruk.

Det finns två aspekter som Karl, Eric och Said anser är skillnaden mellan bruk och missbruk: för det första är det en upplevd skillnad i behov av drogen, att det är först när det blir ett beroende som det är ett missbruk. För det andra nämner de även att de ser det som ett missbruk när bruket får negativa konsekvenser, att det är ett bruk så länge konsekvenserna är positiva. Den syn som presenteras av våra intervjupersoner gällande vad som skiljer missbruk från bruk är väldigt annorlunda än den officiella synen på vad missbruk är, vilket anges i DSM-IV (2013) och används i Nationella riktlinjer för stöd vid missbruk och beroende (2019, s. 126.). Där anges missbruk ha fyra kriterier:

- 1. upprepad användning av alkohol eller narkotika som leder till misslyckande att fullgöra sina skyldigheter på arbetet, i skolan eller i hemmet.*
- 2. upprepade användning av alkohol eller narkotika i riskfyllda situationer, exempelvis vid bilkörning eller i arbetslivet.*
- 3. upprepade kontakter med rättsväsendet till följd av missbruket.*
- 4. fortsatt användning trots återkommande problem.*

Resonemanget kring att misslyckas eller fullgöra sina skyldigheter går att identifiera bland de studenter vi har intervjuat, de menar dock att skyldigheterna en student har är färre och därför är risken att misslyckas med att fullfölja dem mindre. Varken det riskfyllda användandet eller kontakten med rättsväsendet är något som de vi intervjuat nämner. Den fjärde och sista punkten anser vi överensstämmer med det som studenterna säger, att det är ett missbruk när det finns ett behov och när de negativa konsekvenserna är påtagliga.

... det är en social aktivitet som ni samlas kring. Eller att du behöver det på något sätt. Du behöver det för att kunna vara social. Du behöver det för att kunna sova, som för mig. Du behöver det för att kunna klara dagen. Kunna klara aktiviteter. Eller att du omorganiserar ditt liv på det sättet. Så att du ska kunna få in droger hela tiden.

Said, 26 år, reflekterar kring missbruk.

Andra intervjupersoner nämnde hur själva idén att en student skulle kunna missbruka narkotika var paradoxalt. Samuel, till exempel beskrev hur en missbrukande student inte skulle inte klara av studierna, vilket skulle innebära att hen inte längre är en student. Det synsättet skulle tyda på att missbruk av narkotika skulle vara osynligt inom studentlivet, enbart den avslappnade, mer socialt accepterade aspekten av droganvändning skulle vara synbart för en student. Vilket i sin tur skulle kunna påverka attityder mot ett mer positivt håll. Denna tolkning av en missbrukande student är en av flera olika tolkningar som gavs. Det går att identifiera en tanke kring en unik gräns för vad som är bruk och vad som är missbruk och detta uppfattas påverka de övergripande attityderna hos våra intervjupersoner. Idén att drogmissbruk är svårt att identifiera var bekräftat av Lars, som beskrev hur en student har med missbruk har det “*lättare att befinna sig där på gränsen eller att dölja ett missbruk ganska länge*”. Lars hade främst en annorlunda förståelse för hur ett missbruk skulle kunna utvecklas oupptäckt, han ansåg att det kan gå väldigt långt innan ett bruk övergår till ett missbruk och eventuellt blir påkommet. Han menar att med en avsaknad av rutin och så länge en missbrukande student klarar av studierna kommer inte ett missbruk att kunna upptäckas.

Avsaknaden av starka rutiner tolkades som en faktor till den sociala acceptansen till narkotika. Simon var en av dem som reflekterade kring de ansvars skillnader som fanns för studenter och resterande samhälle. Han menar likt Lars att en avsaknad av struktur och rutin i vardagen skapar en större arena för narkotikaanvändning då en student inte har lika många tidiga morgnar som någon som jobbar. Hans åsikter liknade det Lars beskrev som rutinerna utanför studentlivet “man behöver inte vara någonstans klockan åtta varje morgon, och sen gå därifrån klockan fem varje kväll och hämta barnen ” vilket utesluter andra grupper i samhället från att delta i den droganvändning som existerar för studenter.

Den otydliga gränsen mellan missbruk och bruk uppfattas präglade studenter och deras attityder. En mer diffus gränssättning för vad som anses vara bruk kan leda till de mer positiva attityderna som vi har funnit bland våra intervjupersoner. Det faktum att missbruk kan vara så svårt att uppfatta hos studenter förefaller också påverka attityderna hos våra intervjupersoner.

Kanske både hos mig men också i student- och akademiska sammanhang. Överlag. Att användandet av droger inte är lika förknippat med social misär. Det är väldigt många som man kanske ser. Kompisar eller det förekommer på fester som använder droger.

*Men man tänker inte att du kommer att bli hemlös och arbetslös och hamna på gatan.
För alla har så himla mycket skyddsnät.*

Eva, 26 år, svar

Eva beskriver de direkta konsekvenserna av att inte se hela bilden av droganvändning som student på Lunds universitet. Den stora påverkan av droger och dess förmåga att förstöra liv är inte närvarande i de sociala diskurserna om droganvändning vid lunds universitet, både eftersom studenter är skyddade från att se konsekvenserna av ett långsiktigt drogmissbruk och, viktigare, eftersom deras användning ofta ses som en tillfällig och acceptabel period av experimentering. Som Samuel sa, en missbrukande student är sällan en student speciellt länge.

6. Slutdiskussion

Studiens syfte var att utforska de attityder till narkotika genom att intervjua fjorton studenter på Lunds universitet och därigenom skapa en djupare förståelse till attityderna och de faktorer som kan påverka attityderna. I analysen av attityderna använde vi oss av tripartite-modellen av attityder och social identitetsteori för att försöka förstå och analysera våra intervjuer och utröna attityder och hur de uppstått. Vi har även använt socialkonstruktionismen för att förstå och analysera de sociala konstruktionerna och diskurserna som våra intervjupersoner ger tecken för.

Den första analysen av vilka attityder vi kunde identifiera visade både positiva och negativa attityder bland de studenter vi har intervjuat, intressant nog ansåg båda grupperna att den generella attityden bland studenter är positiv till narkotika. Det teoretiska ramverk vi använde lät oss förstå attityderna på ett djupare plan och det möjliggjorde en analys till uppkomsten av attityderna. När våra intervjupersoner resonerar kring narkotika kunde vi se om svaren var baserade på något de känner (affekt), något de vet (kognition) eller något de gjort (beteende). Bland våra intervjupersoner var majoriteten positiv till narkotika och alla som vi har intervjuat anser att studenter generellt sett är positiva till narkotika. De attityder som vi har mött i vår undersökning baserades ofta på kognition och affekt. Beteendekomponenten i tripartite-modellen är svårare att slå fast i en intervjustudie men uttalanden från intervjupersoner som tyder på en acceptans och en tillåtande inställning till drogbruk kan tolkas som att det finns ett tillåtande beteende som kan anses vara en positiv attityd.

Till skillnad från tidigare studier (Friis et al., 2017) kunde vi inte se någon form av könsuppdelning mellan attityder till narkotika och det var ingenting som våra intervjupersoner talade om under intervjuerna. Tidigare forskning har visat på en könsuppdelning när det kommer till bruk av narkotika och att det inte har getts uttryck för under intervjuerna är anmärkningsvärt. Detta kan tyda på att den könsskillnad som existerar utanför studentlivet inte följs bland studenter. Att det finns en övergripande positiv attityd bland studenterna på Lunds universitet är tydligt utifrån svaren från våra intervjupersoner. Attityder är en stark indikator på individers beteende, attityd påverkar en person till hur den handlar mot ett objekt (Conner & Sparks, 2005). Med detta menas det att människor med en positiv attityd till narkotika har en större vilja och öppenhet för att bruka droger, vilket betyder att studenter inom Lunds universitet kan ha en större benägenhet att använda droger då Studenternas attityd framställs som positiv till droger. Insikten att narkotika är en accepterad del och enligt flera intervjupersoner, en relativt vanlig aspekt inom studentlivet, bidrar till att de positiva attityderna sprids. Alla som deltog i intervjuerna nämnde att de uppfattade studenters attityd till narkotika som en överlag positiv inställning, att det var generellt accepterat och till och med normativt inom studentkretsar. Detta överensstämmer delvis med tidigare forskning där forskning har visat att droger kan ses som en normal del av studentlivet medan annan forskning visar tvärtom (Bullock, 2004; Webb et al., 1996).

Det är intressant att nämna att de som var negativt inställda till narkotika såg sig själva som avvikare från den bredare sociala normen inom studentlivet, även om de inte nödvändigtvis såg sig själva som avvikare inom sina egna umgängeskretsar. Både Lunds studentnationer och Lunds universitet har nolltolerans mot narkotika (Kuratorskollegiet, 2020; Lunds universitet, 2023), ändå framställer våra intervjuer narkotika som en relativt vanlig och ofta accepterad aspekt inom studentlivet. Denna splittring mellan politik och praktik tyder på att nuvarande strategier inte är tillräckligt effektiva eller anpassade till den nuvarande situationen bland studenter.

Vid tematisering av faktorerna som påverkar attityderna kunde vi notera att vissa faktorer till hur attityder uppstår återkom flera gånger och därför var av särskilt intresse att titta på. En av dem var normaliseringen av cannabis som nämdes av intervjupersonerna. Cannabis sågs som en lättare, mindre farlig drog än andra narkotiska preparat, och i enstaka fall knappt som narkotika över huvud taget. Intervjupersonerna uppgav åsikter som tydde på en ökad normalisering av cannabis och diskursen var mer liberal gällande cannabis, det var en klar skillnad i diskursen från annan narkotika. Det var också den drog som de flesta av de vi

intervjuade hade testat själva, vilket stämmer med de resultat som tidigare forskning visat (Bullock, 2004; Webb et al., 1996). Denna normaliseringsprocess hämtar influenser från utlandet, via kultur, media och politiska strömningar.

Vi kunde också se att det fanns en koppling till bruk av narkotika och den umgängeskrets man var del av. Oavsett om de som var för eller emot narkotika var de intervjuade övertygade om att deras umgängeskretsar hade samma åsikter som de, och att detta kunde ses som en viktig faktor för hur deras egen attityd till narkotika var. Detta skedde inte bara genom att de intervjuade delade åsikter med andra medlemmar av samma umgängeskretsar, utan det fanns tecken på att grupp tillhörighet kunde påverka och forma enskilda medlemmars åsikter om narkotika från positiva till negativa och vice versa. De ansåg också att det fanns olika grupper av studenter där alla använde droger – grupper som de själva inte tillhörde men som de kunde se på olika platser och evenemang för studenter. En annan viktig faktor som de intervjuade nämnde är den roll som plats och grupp i form av sociala konstruktioner har för narkotika, där många såg olika platser och grupper som objekt där det var mer socialt accepterat att bruka narkotika och ha en positiv attityd till narkotika.

Till sist tittade vi på hur studenter och deras unika kontext påverkar deras attityd till narkotika. Studenttiden ses för många som en tid då man vill träffa nya människor och hitta samhörighet med dem, vilket kan öka chansen att de testar narkotika för att passa in bland andra studenter som brukar narkotika. Studenternas avsaknad av tydliga rutiner och det svåra i att identifiera missbruk av narkotika visades vara en påverkansfaktor till attityder. Det svåra i att identifiera ett missbruk kan leda till att studenter på Lunds universitet inte ser de negativa konsekvenserna av narkotika.

För ett antal av de intervjuade gick gränsen mellan bruk och missbruk just vid om bruket var på väg eller höll på att utvecklas till ett beroende. Vi kunde också notera att det finns en narkotikakultur inom studentlivet, som både uppmuntrar bruk av narkotika och tystar ner eventuella problem som kan uppstå relaterat till narkotikabruk. Alla dessa aspekter av livet som student kan påverka hur studenter ser på narkotika, och skulle förklara de positiva och negativa attityderna till narkotika som många av våra intervjupersoner visat.

Eftersom vi använde ett snöbollsurval fanns det en risk att vår studie skulle bli påverkad genom att deltagarna kommer från liknande bakgrunder och social kontext. Dock uppgav våra intervjupersoner olika attityder och åsikter och vi upplever inte att studien blev avsevärt påverkad av vårt urval. Det är dock viktigt att påpeka att ingen av våra intervjupersoner

uppgav att de själva aktivt använde narkotika eller var del av en grupp som aktivt använde narkotika. Att vi inte fick med det i vår studie kan vara för att vi använde oss av ett snöbollsurval. Detta ter sig som troligt då våra intervjupersoner nämner att narkotikabruk sker i grupper utanför deras egna. Detta kan tyda på att individer som aktivt använder droger är segregerade från grupper som inte gör det. Vi anser även att universitet och studentkårer eventuellt bör utvärdera sina handlingsplaner kring narkotika för att utforma effektiva strategier kring narkotika inom studentlivet. Vårt resultat tyder på att det kan finnas en utbredd positiv attityd till narkotika på Lunds universitet och det krävs strategier som påverkar både attityder och användning av narkotika. Detta skulle kunna göras genom att utforma strategier som påverkar beteende, affekt och kognition för att få en betydande attitydpåverkan bland studenter.

6.1 Vidare forskning

Det behövs mer forskning kring detta område för att skapa en vidare förståelse av ungas narkotikavanor. Framst noterade vi en avsaknad av studier som fokuserar på studenter som grupp. Denna studie visar att studenter kan vara en riskgrupp för narkotikarelaterade problem och eftersom de är en relativt säregen grupp i samhället kan de stå inför unika problem och förutsättningar. Vi rekommenderar att vidare studier fokuserar på hur den faktiska situationen ser ut för studenter. Vi saknar även studier om studenter som hoppat av utbildningen och orsakerna till det. Det kan finnas ett stort mörkertal av studenter som har missbruksproblematik och försvinner ur statistiken kring studenter och eventuell forskning som synliggör detta hade varit mycket positiv för en framtida utveckling kring förståelsen av drogproblematiken inom studentkontexten.

För att få en mer omfattande bild av narkotikabruk inom studentlivet är det nödvändigt att genomföra större kvantitativa och kvalitativa studier. Det hade varit mycket intressant att komplettera vår studie med en fokusgrupp för att diskutera de olika faktorerna som påverkar attityder och komma djupare in på bakgrunden till attityderna. Dessa studier skulle ge oss svar på hur utbrett narkotikabruk faktiskt är bland studenter och i vilken omfattning det är ett problem. Det skulle i sin tur kunna bidra till mer effektiva och riktade åtgärder för att förebygga och hantera drogrelaterade problem inom denna grupp.

En liknande studie som denna fast utförd på ett annat universitet, internationellt eller nationellt, hade varit intressant för att se om de attityder och de faktorer som påverkar attityderna är unika för Lunds universitet eller om de delas inom den svenska eller internationella kontexten.

Forskning kring nuvarande stödstrukturer och handlingsplaner kring studenter och narkotika skulle behövas för att fastställa om det befintliga stödet är adekvat eller om det behöver förändras för att effektivt svara på de attityder som gör sig gällande på Lunds universitet. Vi skulle önska att framtida studier fokuserar på att utveckla och implementera evidensbaserade strategier som omfattar de unika konsekvenserna av narkotikabruk bland studenter. På så sätt kan vi inte bara bättre förstå, utan också motverka de risker som är förknippade med narkotika i denna sociala kontext.

Referenser

ALLEA (2023). *The European Code of Conduct for Research Integrity* (rev. uppl.). Berlin. DOI 10.26356/ECOC

Ajzen, I. & Fishbein, M. (1977). Attitude-Behavior Relations: A Theoretical Analysis and Review of Empirical Research. *Psychological Bulletin*, 84, 888–918. 10.1037/0033-2909.84.5.888.

Amarelle, C. (2023). *Riktlinjer gällande riskbruk och skadligt bruk vid Lunds universitet*. Diariennr STYR 2023/1843, Lunds universitet.

Arria, A. M., Garnier-Dykstra, L. M., Caldeira, K. M., Vincent, K. B., Winick, E. R., & O’Grady, K. E. (2013). Drug use patterns and continuous enrollment in college: results from a longitudinal study. *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 74(1), 71–83. <https://doi.org/10.15288/jsad.2013.74.71>

Blows, S., & Isaacs, S. (2022). Prevalence and factors associated with substance use among university students in South Africa: implications for prevention. *BMC Psychology*, 10(1), 309. <https://doi.org/10.1186/s40359-022-00987-2>

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3 uppl.). Stockholm: Liber.

Bullock, S. (2004). *Alcohol, Drugs and Student Lifestyle: A Study of the Attitudes Beliefs and Use of Alcohol and Drugs among Swedish University Students*. SoRAD – Forskningsrapport nr 21. Stockholms universitet.

Burr, V. (2003). *Social constructionism* (2 uppl.). London: Routledge.

Conner, M. & Sparks, P., 2005. Theory of planned behaviour and health behaviour. I: M. Conner & P. Norman (red.), *Predicting health behaviour: Research and practice with social cognition models* (2 uppl.). Buckingham: Open University Press, 170–222.

Crano, W. D & Prislin, R. (red.) (2008). *Attitudes and attitude change*. New York: Psychology Press.

Dodd, L. J., Al-Nakeeb, Y., Nevill, A., & Forshaw, M. J. (2010). Lifestyle risk factors of students: a cluster analytical approach. *Preventive Medicine*, 51(1), 73–77. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2010.04.005>

- Eastman, P. (2002) *The student perspective on college drinking*. National Institute of Alcohol Abuse and Alcoholism. Available at:
https://www.collegedrinkingprevention.gov/sites/cdp/files/documents/CDP_The_Student_Perspective_On_College_Drinking_Release.pdf [Hämtad 24-08-08]
- EMCDDA (2023). *Drug-induced deaths – the current situation in Europe. European Drug Report 2023*. Lissabon: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction.
- Folkhälsomyndigheten (2023). *Vuxnas attityder till cannabis och annan narkotika*. Solna: Folkhälsomyndigheten.
- Foucault, M. (1972). *Archaeology of Knowledge and the Discourse on Language*. New York: Pantheon Books.
- Friis, K., Østergaard, J., Reese, S., & Lasgaard, M. (2017). Young people's attitudes towards illicit drugs: A population-based study. *Scandinavian Journal of Public Health*, 45(8), 765–772. <https://doi.org/10.1177/1403494817724981>
- Goldberg, T. (2005). *Samhället i narkotikan*. Solna: Academic Publishing of Sweden.
- Hasin, D., & Walsh, C. (2021). Trends over time in adult cannabis use: A review of recent findings. *Current Opinion in Psychology*, 38, 80–85.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2021.03.005>
- Hawkins, J. D., Catalano, R. F., & Miller, J. Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: implications for substance abuse prevention. *Psychological Bulletin*, 112(1), 64–105.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.1.64>
- Hogg, A., & Smith, J. (2008). Social Identity and attitudes. I: W. D. Crano & R. Prislin (red.) *Attitudes and attitude change*. New York: Psychology Press
- Johnsson, E. (2009). Narkotikamissbrukare, sociala band och vändpunkter. I: E. Johnsson, L. Laanemets, & K. Svensson (red.). *Narkotikamissbruk: debatt, behandling och begrepp* (2 rev. uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Järvinen M., & Østergaard, J. (2011). Dangers and pleasures: Drug attitudes and experiences among young people. *Acta Sociologica* 54(4):333–350.

Karlsson, N., Berglund, T., Ekström, A. M., Hammarberg, A., & Tammi, T. (2021). Could 30 years of political controversy on needle exchange programmes in Sweden contribute to scaling-up harm reduction services in the world? *Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift: NAT*, 38(1), 66–88. doi:10.1177/1455072520965013.

Kendrick, R., & Olsson, M. (2008). Origins of attitude. I: W. D. Crano & R. Prislin (red.) *Attitudes and attitude change*. New York: Psychology Press.

Kuratorskollegiet (2020). Narkotikapolicy för Kuratorskollegiet i Lund [Narkotikapolicy-KK-2020-11-16.pdf] (kuratorskollegiet.se)

LaMonaca, K., Dumchev, K., Dvoriak, S., Azbel, L., Morozova, O., & Altice, F. (2019). HIV, Drug Injection, and Harm Reduction Trends in Eastern Europe and Central Asia: Implications for International and Domestic Policy. *Current Psychiatry Reports*, 21(7). doi:10.1007/s11920-019-1038-8.

Lancaster K., Ritter A. & Matthew-Simmons F. (2013) *Young people's opinions on alcohol and other drugs issues*. Drug Policy Modelling Program National Drug and Alcohol Research Centre. Sidney: University of New South Wales.

<https://ndarc.med.unsw.edu.au/sites/default/files/newsevents/events/RP27-young-peoples-opinions.pdf>

Linton, M. (2016) *Knark : en svensk historia*. [Ny utg.]. Stockholm: Månocket Fakta.

Micanovic, I. (2018). Svenskarna säger nej till lagligt bruk av narkotika, *Omni* 9 januari 2018. <https://omni.se/svenskarna-sager-nej-till-lagligt-bruk-av-narkotika/a/6nkq7e>

Mikkelsen, J. (2021). ”Polischef vill pröva straffrihet för skötsamma cannabiserökare.” *Sydsvenskan*, nätupplagan 21-11-13. Hämtad på:

<https://www.sydsvenskan.se/2021-11-13/polischef-vill-prova-straffrihet-for-skotsamma-cannabisrokare>

Motyka, M., & Al-Imam, A. (2021). Representations of Psychoactive Drugs' Use in Mass Culture and Their Impact on Audiences. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(11). doi:10.3390/ijerph18116000.

Narkotikautredningen (S2022:01). [uppdaterad 24-04-03]

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/kommitteberattelse/narkotikaurendningen-s-202201_hab2s01/

Nordgren, J., Richert, T., & Stallwitz, A. (2022). Police officers' attitudes and practices toward harm reduction services in Sweden: a qualitative study. *International Journal of Drug Policy*, 104, 1–8. doi:10.1016/j.drugpo.2022.103672.

Palmer, R. S., McMahon, T. J., Moreggi, D. I., Rounsaville, B. J., & Ball, S. A. (2012). College Student Drug Use: Patterns, Concerns, Consequences, and Interest in Intervention. *Journal of College Student Development*, 53(1), 10.1353/csd.2012.0014.
<https://doi.org/10.1353/csd.2012.0014>

Reid, N. (2015). Attitude research in science education. I: M. S. Khine (red). *Attitude Measurements in Science Education. Classic and Contemporary Approaches*. Charlotte, North Carolina: Information Age Publishing.

Regeringskansliet, Skärpta straff för brott i kriminella nätverk (2023) [hämtad 24-08-09]
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2023/01/prop.-20222353>

Riksdagens protokoll 1967:20 (1967). Svar på interpellation ang. lagstiftningen rörande missbruk av narkotika och läkemedel [hämtad 24-06-20] https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/protokoll/torsdagen-den-13-april_es9o20/html/

Schilling, L., Zeeb, H., Pischke, C., Helmer, S., Schmidt-Pokrzywniak, A., Reintjes, R., Walter, U., Girbig, M., Krämer, A., Icks, A., & Schneider, S. (2017). Licit and illicit substance use patterns among university students in Germany using cluster analysis. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*, 12(1), 44. <https://doi.org/10.1186/s13011-017-0128-z>

Schwarz, N. (2008). Attitude measurement. I: W. D. Crano & R. Prisslin (red.) *Attitudes and attitude change*. New York: Psychology Press.

Strandberg, A., Kvillemo, P., & Gripenberg, J. (2022). *Ungas uppfattning om cannabis. Delrapport 3 i en serie om cannabisproblematiken bland unga vuxna i Stockholms län. Rapport 2022:4*. Stockholm: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm.

Sundin, E. (red.) (2022). *Användning och beroendeproblem av alkohol, narkotika och tobak. En studie med fokus på år 2021 i Sverige. CAN-rapport 209*. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Svensson, B., & Svensson, G. (2022). *Narkotikapolitik* (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Trysell, K. (2019). Snart rena sprutor i hela landet. *Läkartidningen*, 8.

<https://lakartidningen.se/aktuellt/nyheter/2019/02/snart-rena-sprutor-i-hela-landet/>

Vakharia, S.P. (2024). *The harm reduction gap. Helping individuals left behind by conventional drug prevention and abstinence-only addiction treatment*. Routledge. at:
<https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,uid&db=cat02271a&AN=atoz.ebs103560538e&site=eds-live&scope=site> (Accessed: 14 May 2024).

Venskapsrådet (2017) God forskningssed.

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forsknings-sed.html>

Hämtat: 2024-08-05].

von Sydow, K., Lieb, R., Pfister, H., Höfler, M., & Wittchen, H. U. (2002). What predicts incident use of cannabis and progression to abuse and dependence? A 4-year prospective examination of risk factors in a community sample of adolescents and young adults. *Drug and Alcohol Dependence*, 68(1), 49–64. [https://doi.org/10.1016/s0376-8716\(02\)00102-3](https://doi.org/10.1016/s0376-8716(02)00102-3)

Webb, E., Ashton, C. H., Kelly, P., & Kamali, F. (1996). Alcohol and drug use in UK university students. *Lancet*, 348(9032), 922–925.
[https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(96\)03410-1](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(96)03410-1)

Wicklén, J. (2022) *Vi ger oss aldrig : så gick det till när Sverige förlorade kriget mot knarket*. Stockholm: Volante.

Bilaga 1.

Intervjuguide: Attityder till Narkotika bland Studenter

Personlig Information

Kön:

Ålder:

Frågor

1. Vad har du studerat och hur länge?

2. Vad tycker du om narkotika?
 - Hur ser du på narkotika i studentlivet?
 - Har du någon personlig erfarenhet?

3. Tror du att din attityd till narkotika skiljer sig från andra människor?
 - Hur då och varför?

4. Hur tror du att studenters attityd till narkotika skiljer sig från andra?

5. Hur definierar du drogmissbruk?

- Hur ser du på drogmissbruk i Sverige?

6. Vad är skillnaden mellan lagliga och olagliga droger enligt dig?

7. Vilka faktorer kan påverka människors syn på narkotika enligt dig?

8. Hur vanligt tror du att narkotikaanvändning är bland studenter på din campus?

9. Hur tror du samhällets attityder och lagar kring narkotika påverkar studenters uppfattning och beteende?

10. Vilka konsekvenser tror du att användningen av narkotika kan ha för studenter, både positiva och negativa?

11. Finns det några specifika trender eller förändringar som du har märkt av på senare tid?

Anvisningar:

Ge tid till att känna sig bekväm och avslappnad. Gå igenom samtyckesblanketten. Informera om kontaktuppgifter. Starta Zoom H5 diktafon. Testa diktafon. Påbörja intervjun. Var öppen för utsvängningar och följdfrågor. Ta din tid. Tack för intervjun.

Bilaga 2

Information om Deltagande i Studie

Vi genomför en studie för att utforska studenters attityder kring narkotika. Mitt namn är Linus Fröberg/Simon Engwall, och jag skriver min kandidatuppsats under min 6 termin på socionomprogrammet tillsammans med Simon Engwall/Linus Fröberg. Syftet med uppsatsen är att genom intervjuer undersöka och förstå de attityder som studenter har kring narkotika, då det finns brist på information om studenters bruk och uppfattningar kring detta ämne.

Intervjuerna kommer att fokusera på din syn på narkotika. Den information du delar med oss kommer att bearbetas och analyseras, och vi kommer att använda den i vår uppsats för att identifiera och tolka uttryck för attityder kring narkotika.

Du har valts ut eftersom du är student vid Lunds universitet, och vi anser att din röst är viktig. Ditt deltagande är frivilligt, och du har rätt att avbryta ditt deltagande när som helst utan att behöva ge en förklaring. Dina kontaktuppgifter hittar du längst ner på sidan.

Vi hanterar dina uppgifter på ett sätt som garanterar att obehöriga inte får tillgång till dem. I uppsatsen där utdrag från intervjun publiceras kommer du att förbli helt anonym. Alla personuppgifter, förutom vilken utbildning du går och din ålder, kommer att tas bort.

Om du vill ta del av uppsatsen eller få information om uppsatsens process, är du välkommen att kontakta mig eller Simon/Linus.

Kontaktuppgifter:

Linus Fröberg

E-post: lifroberg@gmail.com

Telefon: 076-1252100

Simon Engwall

E-post: simon.engwall@hotmail.com

Telefon: 070-1511088

Handledare: Lars Ohlsson

E-post: lars.ohlsson@soch.lu.se

Samtycke till deltagande i examensarbete vid

Samhällsvetenskapliga fakulteten

Jag samtycker till att medverka i Linus Fröbergs och Simon Engwalls C-uppsats

Detta är ett studentarbete och ditt medverkande är frivilligt, din identitet kommer

endast att vara känd för Linus Fröberg och Simon Engwall.

Information om personuppgiftsbehandlingen

Följande personuppgifter kommer att behandlas: Endast din ålder, och vad du studerar kommer att behandlas.

Följande känsliga personuppgifter kommer att behandlas: Dina attityder kring narkotika och det du uppger under intervjun kommer att behandlas under skapandet av uppsatsen.

Personuppgifterna kommer att behandlas på följande sätt: Personuppgifterna utöver din ålder och vad du studerar kommer att förvaras inom studien, alla andra personuppgifter kommer inte att sparas utöver den information som uppkommer under intervjun och används i studien. Vi delar inte dina personuppgifter med tredje part. Lunds universitet, Box 117, 221 00 Lund, med organisationsnummer 202100-3211 är personuppgiftsansvarig. Du hittar Lunds universitets integritetspolicy på www.lu.se/integritet Du har rätt att få information om de personuppgifter vi behandlar om dig. Du har också rätt att få felaktiga personuppgifter om dig själv rättade. Om du har klagomål på vår behandling av dina personuppgifter kan du kontakta vårt dataskyddsbud via dataskyddsbud@lu.se. Du har även rätt att inge klagomål till tillsynsmyndigheten (Integritetsskyddsmyndigheten, IMY) om du tycker att vi behandlar dina personuppgifter på ett felaktigt sätt.

Jag samtycker till att medverka i Linus Fröberg och Simon Engwalls C-uppsats.

Ort Underskrift

Datum Namnförtydligande